



# THE NEGOTIATION OF RELEVANCE OF THE QUESTION UNDER DISCUSSION

A Case Study of the March 15th Dutch Parliament Debate Between Former  
Minister Kaag and Parliament Members on the Evacuation Policy in Afghanistan

Laurence Auener (S2831880)

Pragmatics

22-12-2021

## **1. Introduction**

On the 15<sup>th</sup> of September, debates took place in the Tweede Kamer (henceforth: parliament) during which the Dutch politician Sigrid Kaag, at that time still Minister of Foreign Affairs, was asked questions concerning her actions surrounding the evacuation policy in Afghanistan. The political party PvdA (Party of Labor) deemed her answers insufficient and filed a motion to disapprove of her policy. The next day, this motion was accepted which led to Kaag's resignation as Minister. The political debates between the Dutch parliament and Kaag provide interesting material to explore the questions asked and how Kaag answered them in relation to the power of the politicians present in the debate. The notion of question under discussion (henceforth: QUD) claims that discourse is structured according to questions under discussion, which also takes into account how participants are expected to answer those questions (Roberts, 2012; Agha & Warstadt, 2020). However, there has not been any research in how interlocutors negotiate the relevance of addressing a question. Concerning this aspect is where this paper will try to fill a gap in the literature. The research question of this paper is, therefore: Which strategies do former Minister of Foreign Affairs and members of the parliament negotiate the relevance of a QUD? The paper will be structured as follows. Section 2 will cover prior research done regarding QUD's and relevance. Then, in Section 3, the methodology of the research will be described. In Section 4, the analysis of the data will be presented. The paper will close with a conclusion/discussion section.

## **2. Theoretical framework**

After having done thorough research into this, it seems as if the framework of QUD has not been applied to the domain of political discourse, or political debates, specifically. The QUD framework claims that discourse is structured according to questions under discussion, which also takes into account how participants are expected to answer those questions (Roberts, 2012; Agha & Warstadt, 2020). The framework suggests three ways of answering: a resolving answer, in which the QUD is completely answered; a partial answer, in which the QUD is only partly answered; and a non-eliminating answer, in which the QUD is not answered.

When discussing a QUD's relevance, most studies (e.g., Benz, 2006; Benz & Jasinskaja, 2017; Ronai & Xiang, 2020); refer to one of Grice's maxims, namely the maxim of relation (Grice, 1975). The meaning of relevance that is used in this context is that what should be responded to, for example, a question is relevant, relating, and appropriate enough

to what is asked. There has not been any research, though, that focuses on the other aspect of relevance in light of the QUD framework, i.e., whether the interlocutors find the QUD at all relevant to discuss. However, it might be the case that the three ways of answering a question that the QUD framework explains can also account for this aspect of relevance. How participants choose to answer a QUD can show whether they agree with the relevance of that QUD or not, or which part of the QUD is relevant enough to address in case it is partially answered.

Cooper and Larsson (2010) take a step further and include QUD accommodation. This notion entails that a participant addresses questions that have not been explicitly asked in the conversation or discussion. This new information can indicate that a participant finds it relevant to include in the conversation or turn it into a new QUD. Discourse particles is another aspect that can be focused on in light of QUD's. Discourse particles are words that do not have a meaning, but rather help interlocutors manage the conversation and achieve coordination with other participants (Rojas-Esponda, 2015). Rojas-Esponda (2015), for instance, looked at two German particles and showed that they can raise an issue again, or in this case a QUD, that was already settled previously in the conversation. The participant can, therefore, stress the relevance of a QUD.

These findings are in line with what Fraser (2009) explains in his article on topic orientation markers. In his research, he proposes to add a fourth type, namely discourse management markers. This type is further divided into three categories: discourse structure markers, topic orientation markers, and attention markers. The topic orientation markers are of importance in this paper, which can convey "the speaker's intentions concerning the immediate future topic of the discourse" (Fraser, 2009: 893). He finds in his analysis that there are typically four classes of topic orientation markers. The first concerns markers that express a return to a prior topic, such as 'back to what I was saying' and 'to return to the prior topic'. The second class mark a continuation with the current topic like 'as I was saying' and 'staying on the present topic'. The third and fourth classes imply that a new topic will be initiated, such as 'by the way', 'I just remembered', 'speaking of', and 'to change the topic'. These explicit ways could, therefore, mark the importance and relevance of a QUD.

### **3. Methodology**

#### **3.1 Data collection**

For this paper, I will use the Dutch debate in the Tweede Kamer (Parliament) of September 15, 2021, in which former Minister of Foreign Affairs Sigrid Kaag is held responsible for her policy regarding the situation in Afghanistan. Normally, these kinds of debates consist of multiple stages. First, every member of the parliament has the opportunity to express discussion points and questions to the minister(s) that is being questioned in that specific debate. When there are multiple ministers in question, the next stages are concern one minister at a time. Second, the minister(s) address these discussion points and questions in what is called a 'blokje' in Dutch ('blocks' in English), which is an overview of answers and clarifications on the minister's part, that is focused on a specific topic. The number of blocks depends on how many different topics were presented in the first stage. Third, every member of the parliament is able to ask the minister(s) questions, who then immediately respond(s). This process is called 'the first term'. What follows is this entire process repeated, in the 'second term'.

Because of limited space in this paper, I will only look at the first term, and specifically, at the section of the debate where members of the Tweede Kamer ask Kaag questions and she immediately responds after the posed question. The term consists of three blocks. This section of the debate amounts to 2 hours, 21 minutes and 49 seconds (the time stamps for this debate are 04:45:17-05:52:07, 06:00:16-06:34:30, and 06:37:46-07:18:31). The recording of the debate can be accessed freely on the website of the Dutch parliament (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2021b). The transcript of this part of the debate is also freely accessible on the website of the Dutch parliament (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2021a). This transcript is not automatically generated, which means that it is already free of errors (see Appendix A for the full (Dutch) transcript).

#### **3.2 Method of analysis**

Since this paper will focus on how the politicians negotiate what is a relevant QUD, it will analyze the debate on two aspects based on the theoretical frameworks that were addressed in Section 2.

First, this paper will look for interactions in which Kaag agrees or disagrees with the relevance of the QUD by answering the questions fully, partially, or denying to answer (Roberts, 2012; Agha & Warstadt, 2020).

Second, the relevance of the QUD can be explicitly mentioned by, for example, stating “this is an important question” and then proceeding to answer the question. These kinds of formulations will also be looked at

Third, attention will be given to interactions where the QUD changes. In this context, the analysis will focus on the use of topic orientation markers and their four subcategories (Fraser, 2009) like ‘by the way’, ‘the real issue is’, or ‘more importantly’. These markers can be directly translated into Dutch, for example: ‘trouwens’ (‘by the way’), ‘het echte probleem is’ (‘the real issue is’), ‘belangrijker’ (‘more importantly’), and ‘om door te gaan’ (‘to continue’).

## **4. Analysis**

### **4.1 Fully, partially, or not answering a QUD**

In this paragraph, instances of fully, partially, or not answering the QUD will be discussed. This will be done by taking the perspective of Kaag as a starting point for the negotiation of the relevance.

First, a way of showing the relevance of a QUD is answering a question fully. Excerpt 1 shows an example of this.

*Excerpt 1 (lines 153-162):*

Piri: “Was there no evacuation plan formulated in which the interpreters were to disappear to The Netherlands in time? We knew that one of the scenarios that we worked with was: the airport is going to close and it could be the case that the Afghan government is going to fall as well.”

Kaag: “No. That is of course one of the hardest lessons that we have to learn from. Did we, at the right moments, take the overall picture into account in every evacuation plan? As Miss Piri probably knows, the embassy has planned the evacuation for local staff and family members, for their own staff.”

The QUD in this excerpt is “Was there no ... Netherlands in time?”. Kaag answers this question explicitly by stating “no”. In the two following sentences, she reinforces the relevance of this QUD first through an emphasis on the result of not having a plan of action ready, “one of the hardest lessons”. Second, Kaag poses a similar question to the QUD herself. The last sentence is the start of a further explanation of how this situation happened.

The next example, Excerpt 2, from the debate is an instance of partially addressing the QUD, which indicates that part of it is relevant enough to Kaag to answer, but not all of it, or not in a full extent.

*Excerpt 2 (lines 896-898 and 903-905):*

Boswijk: “There are quite some people on the Dutch list that are situated at the border of, amongst other, Pakistan, but who cannot get into Pakistan. How is contact with Pakistan concerning this situation?”

Kaag: “Our ambassador is trying, with help from the ministry of Defense, to get people locally past the borders as discretely as possible and in different ways. But I don’t want to get into this too much.”

At first, Kaag answers the QUD (“How is ... this situation?”), but cuts off her answer in the last sentence stating that she does not want to answer any further than the explanation that she has given.

An example of not answering a QUD can be seen in the following excerpt.

*Excerpt 3 (lines 133-137):*

Van der Plas: “But that was already known at that point, right? So, this isn’t a strange question, is it? It wasn’t then and isn’t now?”

Kaag: “I’ve listed five wrong assumptions and that’s that. That’s the answer.”

Van der Plas explicitly asks if her question is not relevant. Earlier in the debate she asked Kaag a similar question already. Kaag uses an implicit way of not answering a QUD, because she does not acknowledge the QUD in question, namely “But that was ... at that point,

right?”. Kaag responds only by referring back to what she had told the members of parliament earlier in the debate. Furthermore, by the words “that’s that” and “that’s the answer” Kaag shows that a more extensive answer is not needed and that the QUD is not relevant anymore.

A second instance of not answering a QUD is shown in excerpt 4 below.

*Excerpt 4 (lines 193-196):*

Piri: “My conclusion is then, thus, that there was no evacuation plan ready for the interpreters.”

Kaag: “Miss Bijleveld will come back to this topic shortly.”

In this example, Kaag only refers to Miss Bijleveld, Minister of Defense, who will answer the question. Through this statement Kaag expresses the irrelevance of the QUD being asked to her specifically, because the topic would fit better in Miss Bijleveld’s part of the debate.

#### **4.2 Explicit relevance of QUD**

The following example from the debate, Excerpt 5, contains a way of explicitly stating the relevance of the QUD.

*Excerpt 5 (lines 10-18):*

Kuzu: “How does the minister explain that so little has happened in the intermediate period to get people here?”

Kaag: “That is a very justified question and one that of course occupies me as well. What did we miss? How can this be? That is a question that occupies all ministers of Foreign Languages and Defense in actually all governments in the Western world and those who worked in Afghanistan.

Here too, as was the case in Excerpt 1, the relevance of the QUD is reinforced by Kaag because of she herself posing questions that are similar to the QUD.

A second instance of explicitly stating the relevance is also done by Kaag, but in different words (see Excerpt 6).

*Excerpt 6 (lines 900-903):*

Kaag: “I am glad that you are asking that. The goal of my trip to Pakistan was of course also to ensure that Pakistan authorities are able to participate in the case that there are people in Pakistan who are eligible to leave for The Netherlands.”

Interesting to note, however, is that these examples are two of the four occurrences in the debate that is a form of explicitly stating the relevance of a QUD. The third and fourth one will be addressed in paragraph 4.3 on explicit instances of changes in QUD’s.

## **4.3 Changes in QUD’s**

### **4.3.1 Returning to a prior topic**

A first example of an explicit instance where a change in QUD is seen is through a topic orientation marker that signals a return of a prior topic. This can be seen in Excerpt 7 below.

*Excerpt 7 (lines 152-153)*

Piri: Still, I am coming back to the question of colleague Omtzigt. At that time, there are still dozens of interpreters and their families in Afghanistan.

This is a topic that has been dealt with earlier, but in Piri’s perspective not enough, which is why she brings the topic up again. The fact that she is coming back to an earlier QUD expresses that the topic is still, or again relevant to address.

This next excerpt is a combination of a topic orientation marker that signals the return of a prior topic and an explicit expression of the relevance of that prior QUD.



*Excerpt 8 (lines 1939-1941):*

Omtzigt: “Concerning that prior issue: it actually was the government herself that speaks about trust in each other or not. Therefore, I thought that that was a relevant question, because this issue was raised. The answer is interesting, since it was not there a week ago.”

The first part of the first sentence indicates the return to the prior QUD. Then, Omtzigt introduces the relevance of the QUD by giving an explanation as to why in the sentence before. He also stresses the importance of the answer to that question and why.

### **4.3.2 Introducing a new topic**

Only one instance was found in the debate that concerned a way of introducing a new topic through a topic orientation marker (see Excerpt 9 below).

*Excerpt 9 (lines 377-379):*

Van Dijk: “France and England were certainly already arranging evacuations. Interesting, by the way, to check with the embassy whether they were warned recently by their British and French colleagues.”

In this example, the topic orientation marker “by the way” is used to signal that a new QUD will be initiated. Moreover, the marker is preceded by an explicit account that what follows is relevant by stating “interesting”.

## **5. Conclusion and discussion**

The research question of this paper was: “Which strategies do former Minister of Foreign Affairs and members of the parliament negotiate the relevance of a QUD?”. The results of the analysis show that predominantly relevance is negotiated by fully, partially, or not answering a QUD (Roberts, 2012; Agha & Warstadt, 2020). Sometimes, these are combined with answering the QUD by posing questions that are similar to the QUD, as was the case in an example of showing relevance by fully answering the QUD. This is in line with the research

by Cooper and Larsson (2010) who studied QUD accommodation, which entails including information in the answer that was not asked for. This was also the case for an example concerning the strategy of explicitly stating the relevance of the QUD. Notable is the finding that only four instances were found that used this strategy, in the forms of “important”, “I am glad you ask this question”, and “interesting”. With respect to the topic orientation markers (Fraser, 2009), the subcategory that was found most was the return to a prior topic. Only one instance resulted in introducing a new topic, in the words “by the way”, and there were no instances found that marked a continuation with the current topic.

Generally, since this paper tried to address the gap in research on relevance of discussing a QUD, more studies should be done to be able to evaluate the results of the analysis of this paper. Also, this a study focusing on this phenomenon in a Dutch debate, while the literature covers theories on the English language. It is, therefore, possible that, for instance, the usage of English topic orientation markers (Fraser, 2009) that are translated into Dutch are not used in a similar way in Dutch, even though the markers are directly translatable.

Moreover, there could be more focus on the role of the politician. For example, four members of the parliament were newly chosen and have been working there for only half a year. In comparison with a politician who is already a member for 15 years, this can affect one’s power in the debate. The new members could hesitate to firmly demand an answer from, strongly disagree with, or express relevance of a question towards the ministers, who were there longer. However, it could also be the other way around in that the new members are actually more passionate to participate in the debate. This would be an interesting aspect to take into account in a future study. Furthermore, the debates are subject to specific rules (i.e., how many times member of the parliament may ask questions, time limits, etc.). Also, the debates are led by the chair of the parliament. She decides who gets to speak and when it is time to move on. This could lead to participants not being able to speak, even if they wanted to. For future research, this aspect could be taken into account.

Finally, prosody and stress in an utterance could also be included in the research of relevance of a QUD. Perhaps a stress marker on a particular word in an utterance expresses an account of whether a participant find the QUD relevant enough to discuss.

## References

- Agha, O., & Warstadt, A. (2020). Non-resolving responses to polar questions: A revision of the QUD theory of relevance. In: M. Franke *et al.* (eds.) *Proceedings of Sinn und Bedeutung 24*, vol. 1, pp.17–34. Osnabrück University.
- Benz, A. (2006). Utility and relevance of answers. In *Game theory and pragmatics* (pp. 195-219). Palgrave Macmillan, London.
- Benz, A., & Jasinskaja, K. (2017). Questions under discussion: From sentence to discourse. *Discourse Processes*, 54(3), 177-186.
- Cooper, R., & Larsson, S. (2010). Accommodation and reaccommodation in dialogue. R. Bäuerle, U. Reyle, & TE Zimmermann (Hg.): *Presuppositions and discourse. Essays offered to Hans Kamp*. Bingley, UK: Emerald Group Publishing. S, pp. 101-124.
- Fraser, B. (2009). An account of discourse markers. *International review of Pragmatics*, 1(2), pp. 293-320.
- Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. In *Speech acts* (pp. 41-58). Brill.
- Prabhakaran, V., Arora, A., & Rambow, O. (2014). Power of confidence: How poll scores impact topic dynamics in political debates. In *Proceedings of the Joint Workshop on Social Dynamics and Personal Attributes in Social Media* (pp. 77-82).
- Roberts, C. (1996/2012). Information structure: Towards an integrated formal theory of pragmatics. *Semantics and Pragmatics* 5, 6–1.
- Rojas-Esponda, T. (2015). *Patterns and symmetries for discourse particles*. Stanford University.
- Ronai, E., & Xiang, M. (2021). Pragmatic inferences are QUD-sensitive: an experimental study. *Journal of Linguistics*, 57(4), 841-870.
- Tweede Kamer der Staten-Generaal. (2021a, 16 september). *Plenaire verslagen / Tweede Kamer der Staten-Generaal*. Retrieved on 21 December 2021, from [https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire\\_verslagen/detail/2020-2021/106#id05d2139d](https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail/2020-2021/106#id05d2139d).

Tweede Kamer der Staten-Generaal. (2021b, 16 september). *Situatie in Afghanistan / Debat*

*Gemist*. Retrieved on 21 December 2021, from

<https://debatgemist.tweedekamer.nl/debatten/situatie-afghanistan-0>.

## Appendix A – Transcript of the March 15th Dutch Parliament Debate

### 1 Blokje 1

#### 2 **De heer Kuzu (DENK):**

3 We horen hier het verhaal van de minister van Buitenlandse Zaken over de verkeerde  
4 aannames die zijn gemaakt. We hebben natuurlijk ook een feitenrelaas ontvangen. Aan de ene  
5 kant vind ik dat dat feitelijk mooie informatie bevat, maar aan de andere kant is het een stukje  
6 politieke borstklopperij: kijk eens hoe goed we het hebben gedaan! Ik zie de minister meteen  
7 nee schudden, maar ik zei: aan de ene kant en aan de andere kant. Ze mag daar straks op  
8 reageren. Ik vraag me het volgende af. In januari 2021 zei de MIVD dat het handhaven van de  
9 Afghaanse republiek zeer onwaarschijnlijk zou zijn en dat het waarschijnlijk was dat de  
10 taliban hun invloed zouden vergroten. De val van Kabul was op 15 augustus. Hoe verklaart de  
11 minister dat er in de tussenliggende periode zo weinig is gebeurd om ervoor te zorgen dat we  
12 mensen hiernaartoe halen?

13

#### 14 **Minister Kaag:**

15 Dat is een hele terechte vraag en dat is natuurlijk ook iets wat mij bezighoudt. Wat hebben we  
16 gemist? Hoe kan het zo zijn? Dat is een vraag die alle ministers van Buitenlandse Zaken en  
17 Defensie in eigenlijk alle kabinetten in de westerse wereld en degenen die inzet hebben  
18 gepleegd in Afghanistan, bezighoudt. Dat is de grote verantwoordelijkheidsvraag. Minister  
19 Bijleveld zal ingaan op de details. Misschien zijn er meer details die publiekelijk gedeeld  
20 kunnen worden wat betreft de MIVD. De MIVD gaf aan dat de taliban hun invloed zouden  
21 uitbreiden en stappen zouden zetten om een emiraat op te richten, maar die inlichtingen waren  
22 niet aan een concreet tijdpad gebonden. Diezelfde MIVD schatte zelfs kort voor de val van  
23 Kabul in dat een inname van Kabul nog enkele maanden zou duren. Dit wordt ook bevestigd  
24 door de Amerikaanse inlichtingendienst. U kent misschien de artikelen van juli dit jaar. Alle  
25 landen zaten er helaas naast. Dat is een groot probleem en daar moeten we lessen uit trekken.  
26 Dat heeft ten dele veroorzaakt dat wij te laat en vanuit de verkeerde aannames hebben  
27 gehandeld, namelijk dat we nog wel zouden kunnen vliegen vanuit Kabul, dat de tolken  
28 commercieel zouden kunnen vertrekken, dat het lokale ambassadepersoneel gefaseerd, rustig  
29 en ordentelijk zou kunnen vertrekken en dat het niet-essentiële personeel en hun familieleden

30 naar Nederland zouden kunnen gaan. Ik kom nog terug op het lokale ambassadepersoneel. Dit  
31 is de crux; daar heeft u gelijk in. Ik vind het vreselijk.

32 **De heer Kuzu (DENK):**

33 Dat het vreselijk is, delen we dan in ieder geval, maar ik ben toch erg benieuwd naar de  
34 manier waarop die aannames tot stand zijn gekomen. We zien in het feitenrelaas en in het  
35 Volkskrantbericht van vandaag dat er wel degelijk signalen zijn geuit vanuit het lokale  
36 ambassadepersoneel die wijzen op een verslechterende situatie. Dat doen ze al in april en mei  
37 2021. We zien ook dat de MIVD — daar heeft de minister wel gelijk in — aangeeft dat Kabul  
38 binnen 90 dagen in handen van de taliban zou gaan vallen. Dat staat ook in het feitenrelaas.  
39 Dat werd overigens begin augustus beweerd. Van begin augustus tot en met 12 augustus  
40 zagen we dat Kandahar, Mazar-e-Sharif en Herat in handen vielen van de taliban. Ging er  
41 nergens, maar dan ook nergens op het ministerie van Buitenlandse Zaken — misschien kan  
42 minister Bijleveld daar straks ook antwoord op geven — een alarmbelletje af van: "De situatie  
43 is aan het verslechteren. We moeten de aanname die we nu hebben echt gaan bijstellen"? Is  
44 dat nooit gebeurd?

45

46 **Minister Kaag:**

47 De harde realiteit is dat dit noch bij ons in Nederland, noch in andere landen is gebeurd. Dat is  
48 correct. Dat is de harde realiteit.

49

50 **De heer Kuzu (DENK):**

51 Dat is heel aardig van de collega's, voorzitter. Maar dat kan dan gebaseerd zijn op informatie  
52 van inlichtingendiensten et cetera. We hebben met de minister van Defensie een  
53 commissiedebat gehad op 14 april 2021 waarbij het ging om het verlengen van de missie in  
54 Afghanistan. Daar heb ik geciteerd uit The New York Times. "De taliban vierden feest" was de  
55 kop van de krant op dat moment. Zij gaven zelf heel expliciet aan dat ze een opmars zouden  
56 maken wanneer de westerse coalitie de troepen zou terugtrekken. Een duidelijker signaal kan  
57 je toch niet hebben?

58

59 **Minister Kaag:**

60 Zoals ik eerder zei, is het probleem dat we nu allemaal heel pijnlijk voortschrijdend inzicht  
61 hebben. Ik begrijp de logica van de vraag van de heer Kuzu heel goed. Want wat hebben we  
62 gemist? Dat is niet alleen voor de inlichtingendiensten, maar ook voor onze  
63 besluitvormingsprocessen een belangrijke vraag. Hebben we de signalen niet goed opgepakt?  
64 Overigens hebben we die dan met z'n allen niet goed opgepakt, want alle NAVO-bondgenoten  
65 zijn overrompeld en de Amerikanen zelf ook. Het besluit was genomen, maar zij hadden deze  
66 vreselijk slechte uitvoering als het gaat om evacuaties duidelijk niet gepland. Hetzelfde is  
67 eigenlijk van toepassing op alle andere landen die meededen aan Operation Resolute Support  
68 of die daar eerder een diplomatieke aanwezigheid hadden. De vraag is inderdaad: wat hebben  
69 we gemist? Wat was onze inlichtingenpositie? Hoe gebruiken we de data? En hoe stellen we  
70 die vraag op een andere manier? Maar ik denk dat mevrouw Bijleveld daarop terug zal  
71 komen. Het probleem is dat de aanname was: Kabul zal niet zo snel vallen; we kunnen alles  
72 nog bereiken voordat de taliban Kabul bereiken. U heeft helemaal gelijk: als je dat domino-  
73 effect zag ... Maar het antwoord, ook van de militairen, van de Amerikanen zelf, was: nee, in  
74 Kabul en nog een andere grote stad — het ontgaat me even welke — zal het Afghaanse leger  
75 standhouden en daar zullen ze terugvechten; dat gaat niet zo snel.

76

77 **Mevrouw Van der Plas (BBB):**

78 Ik hoorde de minister zojuist iets zeggen over de verkeerde aannames die zijn gedaan. Eén  
79 van de aannames die werden genoemd als het gaat om de vraag wat verkeerd is gegaan, was  
80 de grote mate van afhankelijkheid van de Verenigde Staten. Ik heb hier specifiek naar  
81 gevraagd, eerst in het commissiedebat. Ik heb gevraagd: hebben wij zelf nog wel wat te  
82 zeggen over onze eigen mensen? Vervolgens heb ik dat nog een keer gevraagd naar  
83 aanleiding van het feit dat de minister toen zei: ons past nederigheid. Toen heb ik specifiek  
84 gevraagd: wat betekent die nederigheid, en wat voor gevolgen heeft die nederigheid voor de  
85 mensen die daar zitten? Toen kreeg ik een antwoord van de minister. Ik vat het even kort  
86 samen. Zij zei: "Mevrouw Van der Plas, ik heb vele jaren als diplomaat aan missies  
87 deelgenomen. Op dat moment past je nederigheid. Als daar mensen bezig zijn, moet je er niet  
88 tussendoor gaan als een olifant in een porseleinkast, bij wijze van spreken. Dan hoor je als  
89 land gewoon nederig te zijn." Ik heb nogmaals gevraagd: maar wat betekent dat dan, en wat is  
90 dan dat gevolg? Nu hoor ik de minister zeggen dat dat hoort bij de vijf dingen die verkeerd  
91 zijn gegaan. Ik zou graag van de minister willen horen hoe zij nu reflecteert op die  
92 antwoorden.

93

94

95 **Minister Kaag:**

96 Zoals mevrouw Van der Plas zo ontzettend goed kan — ik wil het ook graag leren — raapt ze  
97 een aantal dingen bij elkaar, zoals een reactie op iets wat is gezegd uit een interview, zonder  
98 de context erbij. Ik meen dat ons bij een uitloop is gevraagd over hoe we oordelen over het  
99 handelen, de situatie en de chaos daar. Volgens mij heb ik toen gezegd: hier past nederigheid,  
100 want we zijn te ver weg. Oftewel, de beste stuurder staan aan wal en daar ga ik me niet voor  
101 lenen.

102

103 Het is hetzelfde met de informatiepositie. Gebleken is dat we een te grote afhankelijkheid in  
104 besluitvorming hebben gehad van de Amerikanen. Ze deelden de data. Tegelijkertijd heb ik  
105 net benoemd dat er is gebleken dat wij rondom de luchthaven geen keuze hadden wanneer we  
106 wilden vertrekken. We hadden nog mazzel dat we bij de latere groep landen zaten, maar de  
107 Belgen moesten een dag eerder. Die hebben óns platgebeld, en terecht, om te vragen: er zijn  
108 nog Belgen en onze missie is niet af; kunnen jullie mensen daar díe mensen weer helpen? Er  
109 past altijd nederigheid als je niet in het oorlogs- of crisisgebied zelf bent en dat heb ik  
110 constant gezegd. Ik zie de heer Boswijk knikken, want hij begrijpt precies wat ik bedoel. Het  
111 is makkelijk oordelen, maar uit respect voor de mensen die het werk doen en vanwege het feit  
112 dat wij kleiner zijn, past nederigheid. We zijn afhankelijk. Ik meen ook dat er in datzelfde  
113 debat werd gezegd dat wij allerlei dingen moesten afdwingen bij de Amerikanen. Nou, sorry.  
114 Kijk naar ons, naar onze grootte. We zijn best belangrijk, maar ze gaan niet een-op-een al  
115 onze eisen inwilligen. Dat is de realiteit, en daar past ook nederigheid.

116

117 Zo duid ik mijn opmerkingen, maar ik ga zelf nog wel weer even lezen wat er is gezegd en  
118 wat er in het interview is gezegd. Dan heb ik een accurate reconstructie van de verschillende  
119 elementen.

120

121 **Mevrouw Van der Plas (BBB):**

122 Een paar dingen. De minister begint met een sneer, zo van: ja, mevrouw Van der Plas leest  
123 dan wat interviews en pakt wat samen en roept dan wat. Zo heeft ze het niet letterlijk gezegd



124 maar zo komt het wel over. Waar ik mijn informatie vandaan haal, doet helemaal niet ter  
125 zake. Het doet helemaal niet ter zake of ik het uit een interview haal of het rechtstreeks van  
126 iemand anders heb. Ik doe hier gewoon mijn werk en ik stel gewoon vragen. In dat  
127 commissiedebat heb ik specifiek gevraagd naar de rol van Amerika. Ook heb ik gevraagd of  
128 wij nog wel wat te zeggen hebben over mensen. Daar werd eigenlijk een soort van antwoord  
129 omheen gegeven. Hetzelfde geldt voor de nederigheid. Dan komt er een heel betoog, een heel  
130 wollig antwoord. We hebben de app Debat Direct dus u kunt dat gewoon terugzoeken. Maar  
131 dat ging ook specifiek over Amerika. En nu hoor ik de minister eigenlijk wat anders zeggen,  
132 namelijk dat dat een van die cruciale fouten was. Maar dat was dan toen toch ook al bekend?  
133 Dat is dan toch geen rare vraag die ik stel, toen niet en nu ook niet?

134

135 **Minister Kaag:**

136 Ik heb vijf verkeerde aannames genoemd en daar blijf ik bij. Dat is het antwoord.

137

138 **Mevrouw Piri (PvdA):**

139 Ik denk dat we het er in deze Kamer allemaal mee eens zijn dat het niet heeft gelegen aan de  
140 lokale mensen, de diplomaten, de militairen en de mensen die op alle ministeries dag en nacht  
141 hebben gewerkt. Ik zou wel voorzichtig zijn met het uitdelen van schouderklopjes voor de  
142 manier waarop het kabinet de politieke verantwoordelijkheid heeft genomen. Ik moet ook  
143 zeggen dat ik er best wel moeite mee heb dat een oprecht gevoel van berouw ontbreekt voor al  
144 die mensen die voor ons hebben gewerkt in al die jaren dat wij in Afghanistan waren en die  
145 we nu in de steek laten. Dat mis ik wel. Maar dat gezegd hebbende: we weten inmiddels dat  
146 de MIVD al maanden waarschuwde dat de taliban de macht zouden kunnen overnemen. Ik zie  
147 in het feitenrelaas dat er in mei, na een bezoek van de ambtenaren van het ministerie van  
148 Buitenlandse Zaken en het ministerie van Defensie, een nieuw evacuatieplan werd gemaakt.  
149 En in dat plan staat dat er ook wordt uitgegaan van het scenario van een vertrek van de  
150 Afghaanse regering en het beëindigen van commerciële vluchten vanaf Kabul. We spreken nu  
151 over begin mei. En dan kom ik toch terug op de vraag van collega Omtzigt. Op dat moment  
152 zitten nog tientallen van onze tolken en hun gezinnen in Afghanistan. Is er dan geen  
153 evacuatieplan gemaakt waarbij de tolken op tijd naar Nederland zouden verdwijnen? Wij  
154 wisten dat een van de scenario's waar wij mee werkten was: het vliegveld gaat sluiten en het  
155 kan zijn dat ook de Afghaanse regering gaat vallen.

156

157 **Minister Kaag:**

158 Nee. Dat is natuurlijk een van de moeilijke lessen die we zullen moeten trekken. Hebben wij  
159 op de juiste momenten het totaalbeeld meegenomen in alle evacuatieplannen? Zoals mevrouw  
160 Piri misschien ook weet, heeft de ambassade gepland voor de evacuatie van lokale staf- en  
161 familieleden, voor het eigen personeel. De standaardprocedure bij Buitenlandse Zaken is  
162 normaal gesproken dat alleen de uitgezonden stafleden worden geëvacueerd.  
163 Uitzonderlijk wordt het lokaal geworven personeel, ongeacht de hele lange band met de  
164 ambassade, geholpen om tijdelijk naar een land in de regio te gaan. Maar we hebben nog  
165 nooit mensen naar Nederland geëvacueerd, dit is een unicum. En met reden en terecht, daar  
166 doe ik helemaal niets aan af, verre van. Maar ik denk dat ook daar in de planning en de  
167 scenario's in de aannames een aantal elementen zijn gemist. Ik moet echt alle plannen met het  
168 team gaan doorkijken, ook voor de evaluatie. Maar ik zei "onder de verkeerde aannames" en  
169 dat is echt iets wat wij vreselijk vinden, daar zult u de andere kabinetsleden ook over horen.  
170 Dat is berouw, maar het erge is dat we het daarmee niet oplossen en niet beter maken. Dat  
171 vind ik veel vreselijker. In de aannames van de planning — en hier wordt al jaren over  
172 gesproken — is er nog steeds van uitgegaan dat we genoeg tijd hadden om de mensen, met  
173 name de tolken en hun gezinsleden, via commerciële vluchten te kunnen laten vertrekken. Dat  
174 is natuurlijk een groot onderdeel van de fouten die gemaakt zijn.

175

176 **Mevrouw Piri (PvdA):**

177 Ik snap natuurlijk wat de minister zegt over de evacuatieplannen van de ambassade. Maar wij  
178 hebben hier een gesprek met het kabinet. Wij vroegen niet alleen om een evacuatieplan van  
179 het lokale ambassadepersoneel. Sterker nog, op 3 juni heeft het kabinet een motie  
180 overgenomen, zij is niet eens in stemming gebracht: er komt een speciaal evacuatieplan voor  
181 de tolken. Vijf weken later vroegen wij nog een keer aan uw collega Bijleveld of er op 8 juni  
182 een evaluatieplan voor de tolken was. Haar letterlijke antwoord was: "Ja, dat is gemaakt, want  
183 dat was een van de onderdelen van de motie." Waar was dat evaluatieplan?

184

185 **Minister Kaag:**

186 Ik kom nog graag terug op een aantal onderdelen over de evacuatieplanning. Verder zal  
187 mevrouw Bijleveld zoals aangegeven nog met een aanvulling komen over het onderwerp  
188 tolken, en voor wat betreft Buitenlandse Zaken als coördinerend ministerie kom ik graag terug  
189 op de details van een aantal punten van de evacuatieplanning in de tweede termijn.

190

191 **Mevrouw Piri (PvdA):**

192 Mijn conclusie is dus wel dat er geen evaluatieplan lag voor de tolken.

193

194 **Minister Kaag:**

195 Mevrouw Bijleveld zal daar zo op terugkomen.

196

197 **De heer Ceder (ChristenUnie):**

198 Dank u wel. Op 14 januari geeft de MIVD al aan dat het onvermijdelijk is dat de taliban  
199 overgaan tot de opmars naar het overnemen van het landsbestuur. Wanneer is niet bekend,  
200 maar het is onvermijdelijk dat zij het landsbestuur zullen overnemen. De Kamer was hiervan  
201 niet op de hoogte. Ik snap dat het vertrouwelijke informatie is, ik snap dat het gevoelig is,  
202 maar ook is de Kamer niet vertrouwelijk geïnformeerd. Sterker nog, ik heb de afgelopen  
203 maanden commissiedebatten gehad en ook brieven van de Kamer gehad, bijvoorbeeld op 18  
204 juni, waarin de suggestie wordt gewekt dat het maar de vraag is of de taliban het landsbestuur  
205 zullen overnemen. Ik geloof uit de brief van 18 januari namens het ministerie van  
206 Buitenlandse Zaken en Defensie het volgende: "De rol van de taliban in het toekomstige  
207 Afghanistan en de betrokkenheid van internationale partners zal zich moeten uitkristalliseren  
208 naar gelang de ontwikkelingen van het land." Alsof het kabinet nog niet wist dat het  
209 onvermijdelijk was dat het overgenomen zou worden. Een andere zin is: "Het is echt de vraag  
210 hoe de taliban zich gaan verhouden tot het nationale bestuur van Afghanistan en de  
211 gemeenschap."

212

213 Twee vragen. Vindt u dat de Kamer niet is geïnformeerd en deze informatie wel had moeten  
214 hebben? En bent u het met me eens dat de informatie in de brief van 18 juni, op grond  
215 waarvan de Kamer waaronder ikzelf afwegingen heeft gemaakt, ook niet klopt? Daarin wordt

216 immers een rooskleuriger beeld geschetst dan op basis van de informatie die bij het kabinet al  
217 bekend was.

218 **Minister Kaag:**

219 Ik wilde de heer Ceder eigenlijk melden dat mevrouw Bijleveld daar, zoals aangekondigd, in  
220 de blokjes informatiepositie en MIVD, het hele proces, eerst op reflecteert.

221

222 **Minister Kaag:**

223 Dan kan ik er in tweede termijn op terugkomen als dat nog nodig is.

224

225 **De heer Ceder (ChristenUnie):**

226 Mijn vrees is een beetje ... Deze brief is ook namens Buitenlandse Zaken en de minister heeft  
227 ook een zelfstandige bevoegdheid over welke informatie zij naar de Kamer stuurt.

228

229 **De heer Ceder (ChristenUnie):**

230 Ik vind het wel relevant dat deze vraag niet alleen door het kabinet wordt beantwoord, maar  
231 ook afzonderlijk door de verantwoordelijke ministers.

232

233 **Minister Kaag:**

234 Ik kom er graag op terug in tweede termijn, maar ik denk dat het in het kader van  
235 informatiepositie, alle stappen hierin, de vertrouwelijkheid van de informatie en de positie van  
236 de inlichtingendiensten correct is dat mevrouw Bijleveld eerst een goede toelichting geeft. Ik  
237 zal mijn eigen oordeel daar graag in tweede termijn aan verbinden.

238

239 **De heer Van Haga (Groep Van Haga):**

240 Buiten de opmerking die ik wil maken dat ik de informatievoorziening toch wel slecht vind en  
241 dat ik het jammer vind dat het allemaal zo op het laatste moment gaat en dat we het allemaal  
242 uit de Volkskrant moeten vernemen, heb ik er toch wel begrip voor dat zaken anders kunnen  
243 lopen. Het is allemaal sneller gegaan dan iedereen verwachtte. Dat kan nu eenmaal gebeuren.  
244 En dat het dan een paniektoestand wordt en dat je onder hoge druk fouten maak, begrijp ik.

245 Maar één ding wil ik toch nog weten. Op zaterdag 14 augustus werd 's nachts het  
246 ambassadepersoneel geëvacueerd naar het vliegveld. In antwoord 14 wordt verklaard waarom  
247 dat op 14 augustus is gebeurd. Op 16 augustus vertrekken ze dan toch met z'n allen naar  
248 Nederland. U zei net: de laatste persoon die het land verlaat, moet de ambassadeur zijn. De  
249 kapitein verlaat als laatste het schip. Wie heeft de beslissing genomen om het voltallige  
250 ambassadepersoneel met de ambassadeur naar Nederland te verschepen, zonder dat daar  
251 vervanging voor was?

252

253 **Minister Kaag:**

254 Ik kom daar zo op terug. Ik begin nu aan het blokje evacuatie. Als de heer Van Haga daarop  
255 kan wachten, kan ik dat uitvoerig toelichten.

256

257 **De heer Van Haga (Groep Van Haga):**

258 Oké, daar kom ik zo op terug.

259

260 **De heer De Roon (PVV):**

261 Ik vind het prijzenswaardig dat de minister toegeeft dat er heel veel verkeerde aannames zijn  
262 gedaan en dat ervan uit heel veel verkeerde aannames is gewerkt. De minister vraagt zich af:  
263 wat hadden we anders kunnen doen? Het eerste wat je kunt doen zodra je informatie krijgt  
264 van anderen, is jezelf de vraag stellen: hoe hard is dit eigenlijk, kan ik nu ook eigenstandig  
265 bevestigen wat door anderen wordt beweerd? Ik weet niet of dat gebeurd is, maar misschien  
266 kan de minister daar meer licht over laten schijnen.

267

268 **Minister Kaag:**

269 De heer De Roon bedoelt mijn vijf aannames. Ik haal ze er even bij.

270

271 **De heer De Roon (PVV):**

272 Ja. Het snelle verdwijnen, het wegsmelten als het ware van de Afghaanse veiligheidstroepen,  
273 is natuurlijk geen unieke zaak. Dat hebben we al eerder meegemaakt, namelijk in Irak. Toen

274 ISIS daar vanuit Syrië binnenviel, namen de Irakese veiligheidstroepen gewoon de benen. Ze  
275 gingen gewoon niet vechten. Ze wilden niet vechten, want ze waren bang, of ze hadden er in  
276 ieder geval geen zin in. Met die ervaring in het achterhoofd zou je natuurlijk al kunnen  
277 denken: gaat dit in Afghanistan misschien wel net zo? Die vraag zou je je kunnen en ook  
278 moeten stellen. Ik vraag mij af of dat is gebeurd. Misschien kan de minister daar ook iets over  
279 zeggen.

280

281 **De heer De Roon (PVV):**

282 Misschien is het goed als ik nog even mijn punt afmaak. Dan hebben we het plaatje compleet  
283 op dit onderwerp.

284

285 **De heer De Roon (PVV):**

286 In april heb ik al tegen de regering gezegd: blijf nou niet tot het laatste moment in dat  
287 afbrokkelende fort Afghanistan zitten. Het is gewoon gevaarlijk. Daar hoef je geen hogere  
288 krijgskunde voor te hebben gestudeerd. Je weet dat, als de troepen zich terugtrekken, er altijd  
289 een gevaarlijk moment gaat komen waarin je de zaken niet kunt overzien. Je weet niet wat er  
290 kan gebeuren, dus zorg nou dat je weg bent voordat het zover is. Dat heb ik in april tegen de  
291 bewindslieden gezegd. Op 8 juli heb ik weer aangegeven: het is nu echt gevaarlijk aan het  
292 worden; trek de stekker er nu uit. Dat is allemaal in de wind geslagen. Ik denk dat dit  
293 momenten zijn waarop je als voorzichtig bewindspersoon ook zou kunnen zeggen: ik moet  
294 niet wachten tot het laatste moment.

295

296 **Minister Kaag:**

297 Ik denk dat de heer De Roon gelijk heeft met zijn vraag of ik namens het kabinet en ons allen  
298 kan staven hoe hard en zacht die verkeerde aannames zijn. Dat hoort bij een ordentelijk  
299 proces. Ik denk ook dat dit een deel van die vragen voor de evaluatie zijn. Hoe verkeerd was  
300 onze inschatting? Hadden we in het proces anders moeten handelen of sneller moeten  
301 schakelen? Wat missen we om de verschillende punten bij elkaar te kunnen brengen?

302

303 De snelheid van de opmars van de taliban is bevestigd door de secretaris-generaal van de  
304 NAVO, door Antony Blinken, de minister van Buitenlandse Zaken van de Amerikanen, en  
305 door iedereen die betrokken was op het hoogste politieke niveau. Dat kunnen we denk ik  
306 onderbouwen.

307

308 Het tweede is de relatieve zwakte van de Afghaanse strijdkrachten. Ik weet dat de heer De  
309 Roon sowieso niet echt een voorstander is van het sturen van troepen naar het buitenland, of  
310 bijvoorbeeld investeren in de 3D-benadering; diplomatie, defensie en in dit geval  
311 ontwikkelingssamenwerking. De zwakte van de Afghaanse strijdkrachten heeft iedereen  
312 verrast. De heer De Roon had die misschien voorzien, maar de internationale gemeenschap en  
313 de landen die troepen hebben gestuurd, hadden meer verwacht van de training en van de  
314 standvastigheid.

315

316 Ik denk dat uw vergelijking met Irak een heel interessante is. De snelheid waarmee Kabul is  
317 gevallen, is daar helaas een afgeleide van. De chaos rondom de luchthaven en de risico's,  
318 inclusief de twee aanvallen door ISIS-K, zijn heel belangrijk. De Amerikanen hebben dat  
319 denk ik niet goed gepland. Ze hebben ons niet voldoende meegenomen. Het was gewoon niet  
320 op orde, beleefd gezegd. Daar moeten we ook naar kijken. Dat hadden we niet kunnen  
321 voorzien. Het was een aanname dat de luchthaven bereikbaar zou blijven. Dat zijn allemaal  
322 afgeleiden.

323

324 De grotere politieke vraag is hoe we als kleiner land en als trouwe bondgenoot die altijd hecht  
325 wil blijven samenwerken met de Amerikanen onze eigenstandige positie kunnen versterken,  
326 samen met de EU-landen, maar ook met de NAVO. U weet het: veel andere landen waren  
327 diepongelukkig met wat hier is gebeurd en met hoe het vertrek door de Amerikanen is  
328 afgehandeld. Dat heeft ons allemaal getroffen. Dat is niet eens kritiek; dat is een conclusie.

329

330 **De heer De Roon (PVV):**

331 Tot slot, voorzitter. Ik houd toch vol dat het verstandig beleid zou zijn geweest om te zeggen:  
332 we gaan dat allemaal niet afwachten; we gaan niet kijken of het allemaal wel betrouwbaar is.  
333 Je weet dat, als het echt heel spannend en moeilijk wordt, de informatie die je kunt krijgen

334 niet altijd volledig is. Dat is misschien niet eens opzettelijk. Gewoon door de stress van de  
335 situatie word je niet goed geïnformeerd. Vandaar dat ik steeds heb gezegd, en dat houd ik nu  
336 ook vol: het zou verstandiger geweest zijn om al te verdwijnen op een eerder moment, als je  
337 ziet dat die fase gaat komen.

338

339 **Minister Kaag:**

340 Waarvan akte. Ik wou dat we allemaal de wijsheid hadden gehad. Dan was dat beter geweest.  
341 Het is betreuenswaardig.

342

343 **De heer Jasper van Dijk (SP):**

344 Ik vind de verdediging van de regering buitengewoon zwak. Men zegt: we hebben verkeerde  
345 inschattingen gemaakt, maar dat deed eigenlijk iedereen. Daar konden we dus niks aan doen;  
346 we werden overrompeld. In de laatste dagen en weken was het zeker zo dat Kabul werd  
347 overrompeld door de taliban. Geen discussie daarover. Maar u kreeg al veel eerder duidelijke  
348 waarschuwingen dat er actie ondernomen moest worden: van de MIVD, van de Kamer en niet  
349 te vergeten van de ambassade. Wat vindt de minister van de onthullingen vanochtend in de  
350 Volkskrant? Daarin staat dat de ambassade diverse malen noodoproepen heeft gedaan: maak  
351 een plan voor ons, help ons hieruit en wacht niet langer.

352

353 **Minister Kaag:**

354 Ik kom zo terug op de evacuatie van de ambassade en alles wat dat betreft, het zorgvuldige  
355 overleg dat er over een heel lange periode is geweest — dat gebeurde zeker al door mijn  
356 collega, minister Blok, voormalig minister van Buitenlandse Zaken — en het vervolg dat we  
357 daaraan hebben willen geven. Maar dit is niet een verdediging; dit is een uitleg van hoe het  
358 uiteindelijk zo mis heeft kunnen gaan. Als ik dan constateer dat ook andere landen, het  
359 merendeel van Europa en zelfs de Amerikanen zelf, op basis van verkeerde aannames zijn  
360 overrompeld, dan is dat geen excuus, maar een treurige constatering. Het is ook iets wat ik ten  
361 diepste betreurt en wat het kabinet betreurt. Maar het is de harde werkelijkheid. Het is geen  
362 verdediging. Het is wel, denk ik, een uitleg. Die kunnen we ook staven.

363



364 In de internationale vergelijking die de heer Van Wijngaarden heeft gevraagd, kunt u zien dat  
365 bijvoorbeeld Frankrijk wat eerder is begonnen met evacuaties, maar nog 11.000 mensen uit  
366 Afghanistan moet halen. Duitsland, met een vele grotere presentie. Het Verenigd Koninkrijk.  
367 Wij kunnen deze cijfers gewoon aanleveren, maar ik denk dat het beter is dat dit  
368 onafhankelijk getoetst en gestaafd wordt. Het is geen verdediging. Het is vreselijk, maar het is  
369 helaas zoals het is. Er zijn fouten gemaakt op basis van verkeerde aannames. We kunnen de  
370 klok niet terugdraaien.

371

372 **De heer Jasper van Dijk (SP):**

373 Het is niet de werkelijkheid. Het is een rookgordijn. Het is een politieke werkelijkheid die de  
374 regering voor zichzelf heeft geschetst en die wij nu geacht worden te moeten geloven. De  
375 strekking ervan is: wij werden overrompeld, wij konden er niet zo veel aan doen, net als  
376 andere landen. Nou, dat valt ook nog te bezien. Frankrijk en Engeland waren wel degelijk al  
377 meer bezig met evacuaties. Interessant trouwens om eens bij de ambassade te checken of zij  
378 in de afgelopen tijd niet werden gewaarschuwd door hun Britse en Franse collega's. Het  
379 kabinet heeft gefaald, was veel te laat met het ophalen van de mensen, met het in veiligheid  
380 brengen van de mensen. Deelt u de mening dat u daarin hebt gefaald?

381

382 **Minister Kaag:**

383 Ik denk dat we de missie niet hebben kunnen afronden en uitvoeren zoals we hadden gewild.  
384 Om dit een totaal falen te noemen, gelet op de cijfers die daartegenover staan, dat doe ik niet.  
385 Dat we niet op tijd hebben kunnen handelen, daar voel ik me zeer verantwoordelijk voor, net  
386 als alle andere leden van het kabinet. Maar een totaal falen zou voorbijgaan aan de 2.100  
387 mensen die wel in korte termijn zijn gered, alle lokale ambassademedewerkers, hun  
388 kerngezinnen en 60 andere afhankelijke inwonenden die ook zijn geëvacueerd. En wij zijn  
389 bezig met de uitvoering van de motie-Belhaj, op een hopelijk grondige wijze. Om dit een  
390 totaal falen te noemen, vind ik eerlijk gezegd een schoffering van iedereen die hier zo hard  
391 heeft gewerkt. Het gaat niet om ons; het gaat niet om het kabinet. Maar er is niet gefaald door  
392 alle medewerkers. Zij hebben nog steeds een fantastisch resultaat, tegen alle obstakels in,  
393 weten te realiseren. Maar het is niet genoeg.

394

395

396

397 **De heer Jasper van Dijk (SP):**

398 Even dat misverstand wegwerken. Ik schoffeer niemand. De mensen hebben keihard gewerkt,  
399 de ambassadeur in de eerste plaats. Sterker nog, de ambassadeur is keihard weggezet door het  
400 kabinet, want die mocht maar 3 van de 60 mensen mee naar huis nemen. Daar komen we zo  
401 op terug. Die mensen hebben zich ingezet, het kabinet heeft gefaald.

402

403 **Mevrouw Simons (BIJ1):**

404 Aansluitend op de heer Van Dijk: ook ik ben heel erg benieuwd naar de evacuatie en hoe het  
405 toch kan bestaan dat aan mensen gevraagd is om van de 60 evacuatiekandidaten er 3 te  
406 selecteren. Dat puzzelt mij, maar dat is een anglicisme.

407

408 Ik borduur nog even voort op de vragen van de heer Van Dijk. Ik hoor de minister zeggen: wij  
409 hebben niet kunnen. Maar: u heeft niet. Dat zijn toch twee verschillende dingen. Wij hebben  
410 gehandeld op basis van verkeerde aannames. Een verkeerde aanname doe je als je denkt dat  
411 het vandaag mooi weer wordt en je slippers aandoet, maar het blijkt te gaan regenen. Dat lijkt  
412 me een verkeerde aanname. Maar als je al jarenlang door de Kamer gewezen wordt op het  
413 belang van een evacuatieplan, op het belang van het goed kaderen van de groepen die daartoe  
414 zouden moeten behoren, dan kun je toch vandaag niet stellen: wij hadden wel gewild, maar  
415 wij hebben niet kunnen. Dat is geen actieve taal. Dat is de taal van: ik wil geen  
416 verantwoordelijkheid nemen. Die verkeerde aannames zijn dus ergens op gebaseerd. Ik ben  
417 benieuwd waarop die verkeerde aannames dan gebaseerd zijn, terwijl de minister in ieder  
418 geval een betere informatiepositie heeft dan de Kamer. De Kamer was wel alert genoeg om op  
419 tijd de juiste vragen te stellen en om de juiste plannen te vragen.

420

421 **Minister Kaag:**

422 Ik weet niet of hier niet een aantal dingen door elkaar lopen. Mevrouw Simons zei dat de  
423 Kamer al jaren heeft gevraagd om evacuatieplannen. De motie-Belhaj is aangenomen in het  
424 midden van de crisis, ik meen op 17 augustus. Daar hebben we op geacteerd. Alle jaren

425 daarvoor — sinds 2014 — is er gevraagd naar de evacuatie van met name de defensietolken.  
426 Ik moet in tweede termijn terugkomen op wanneer en in welk jaar er is gevraagd naar een  
427 bredere evacuatie van anderen. Het is wel belangrijk om dat voor ogen te hebben.

428 Het tweede is dat we hebben gehandeld op basis van verkeerde aannames. Daar zijn wij  
429 verantwoordelijk voor. Die aanname was de snelheid van de opmars van de taliban. Daar  
430 staan wij niet alleen in. Is dat een uitleg? Nee. Maar het is gewoon zoals het is: de relatieve  
431 zwakte van de strijdkrachten. Er is een totale overschatting gemaakt door het gehele Westerse  
432 defensie-establishment — excuus voor het woord — over hoelang ze stand konden of wilden  
433 houden. De val van Kabul was ook door de Amerikanen op deze manier niet voorzien. Als de  
434 Kamer dit al een tijd geleden wist, dan hebben wij duidelijk die signalen niet opgevangen.  
435 Maar dit is niet zo, zo heeft het zich niet afgespeeld. Als we het eerder hadden geweten, dan  
436 was het nog erger geweest en dan hadden we natuurlijk ook eerder moeten handelen. Wij  
437 hebben kennelijk een gehele blinde vlek gehad in hoe erg en hoe snel het zo erg zou worden.  
438 Maar dat is een gedeelde kennisachterstand. Het is ook een vraag voor alle  
439 inlichtingendiensten: wat missen we in de analyse?

440

441 **Mevrouw Simons (BIJ1):**

442 Dan blijft toch staan dat de motie-Belhaj heeft moeten vragen om voldoende aandacht en  
443 urgentie met betrekking tot de tolken. Die groep is weliswaar breder in de motie omschreven,  
444 maar het is niet zo dat alles voor de tolken helemaal goed geregeld was en de motie-Belhaj  
445 daarop aanvullend nog andere groepen aandroeg. Dat argument vind ik dus niet heel sterk. Ik  
446 vind het ook heel ernstig — nou ja, laat ik het woord "bewonderenswaardig" gebruiken — dat  
447 de minister hier zegt dat we hier een totale blinde vlek hebben gehad. Dat is nogal wat voor  
448 de bewindslieden die hier zitten, zijnde de minister van Buitenlandse Zaken, de minister van  
449 Defensie, de staatssecretaris en de minister-president. Dat vind ik een nogal pittige  
450 constatering. Mijn vraag blijft dan ook staan: hoe kan dat, met alle informatie die u wel heeft  
451 en de Kamer niet? Zelfs als de Kamer erom vraagt, krijgt ze de informatie niet en als ze die  
452 krijgt, dan is het te laat dan wel voor een gedeelte weggelakt. Ik vind het moeilijk te geloven  
453 en de heer Van Dijk zei ook al dat Frankrijk en Engeland zich in ieder geval anders hebben  
454 opgesteld en dat zij misschien een iets kleinere blinde vlek hadden. Maar hoe kan het bestaan  
455 dat hier vier bewindslieden zitten die zeggen: we hadden echt geen idee?

456

457 **Minister Kaag:**

458 Ik verwijs toch weer door. De minister van Buitenlandse Zaken, Antony Blinken, is door het  
459 Amerikaanse Congres al twee dagen ondervraagd over dezelfde materie. Hoe heeft het zo  
460 slecht kunnen verlopen? Waarom heeft het zo slecht uitgepakt? Waarom zijn er nog steeds  
461 mensen die ook de Amerikanen in Afghanistan hebben moeten achterlaten? Hoe stond het  
462 met de strijdkrachten? Wij zijn onderdeel van een internationale gemeenschap. Wij handelen  
463 niet alleen en wij zijn afhankelijk van de informatiepositie van anderen. Samen trekken wij  
464 die conclusies. In tweede termijn kom ik graag terug met de vergelijkingen met andere landen  
465 die wij summier hebben verzameld. Ik vrees dat de Fransen het relatief niet echt veel beter  
466 hebben gedaan dan Nederland, en ook de Britten niet. Proportioneel hebben wij net zoveel  
467 mensen kunnen evacueren in een korte crisistijd. De Fransen zijn eerder begonnen met een  
468 groep van 600, omdat er veel meer Fransen in Afghanistan waren via de Alliance Française en  
469 allerlei onderwijsinstututen. Het gaat om mensen die volgens de Franse wetgeving, die wij niet  
470 hebben, recht hebben op evacuatie naar Frankrijk. Wij hebben dat niet eens in Nederland. Er  
471 zijn allerlei parallellen die niet altijd opgaan als je sec naar Frankrijk en Nederland kijkt. Maar  
472 als je kijkt naar Noorwegen, België, Zwitserland en Duitsland, dan hebben we het eigenlijk  
473 over dezelfde confronterende situaties, dezelfde onmacht en dezelfde oplossingen die onder  
474 stoom en kokend water gezocht worden. De onafhankelijke evaluatie zal dat ook keihard  
475 kunnen aantonen. Daarvan ben ik echt overtuigd.

476

477 **Mevrouw Simons (BIJ1):**

478 Met alle respect, maar ik ben niet bij machte om het Noorse kabinet te bevragen, of het  
479 Amerikaanse, Franse of Engelse kabinet. Dat kan ik niet doen. Ik kan wel aan de Nederlandse  
480 minister van Buitenlandse Zaken vragen welke conclusies zij hier zelf aan zou verbinden,  
481 want "wij zijn afhankelijk" kan ook "wij stellen ons afhankelijk op" betekenen. Dat kan een  
482 conclusie zijn. Dan is het weer actief en dan gaat het weer over de eigen  
483 verantwoordelijkheid.

484

485 **Minister Kaag:**

486 Ik denk dat ik, en ook de kabinetsleden, verantwoordelijkheid nemen, maar ik denk ook dat  
487 het realistisch is om te stellen dat wij een bescheiden militaire capaciteit hebben. Wij hebben  
488 een hele goede inlichtingenpositie, maar we zijn de zeventiende economie in Europa. Wij zijn

489 geen superpower. Sorry, wij hebben een afhankelijkheid van anderen. Wij werken samen in  
490 NAVO-verband en met EU-landen. Natuurlijk is er een uitwisseling van kennis en kunde,  
491 maar om te doen alsof wij nóg meer hadden moeten weten dan VN-Veiligheidsraadleden, met  
492 een enorme voorsprong aan contacten en inlichtingendiensten, is eigenlijk een niet helemaal  
493 terechte vergelijking.

494

495 **De heer Van Wijngaarden (VVD):**

496 Misschien eerst even een punt van orde. Ik wil niemand de mogelijkheid benemen om z'n  
497 punt te maken, maar ik kijk ook gewoon naar de klok. Wat dat betreft hebben we ook altijd  
498 ambities. Mijn voorstel zou zijn om te proberen om bij de interrupties niet hele lange  
499 inleidingen te houden.

500

501 **De heer Van Wijngaarden (VVD):**

502 Ik ga mijn best doen. Want, dat gezegd hebbende, overigens ... Nee, het is goed hoor, al die  
503 context, rationele benaderingen, cijfers en vergelijkingen met andere landen. Top. Maar de  
504 kanarie in de kolenmijn was qua inlichtingenpositie toch een beetje Frankrijk. Is de minister  
505 nou geïnformeerd over de positie van Frankrijk? We hebben daarover een stuk gekregen.  
506 Heeft zij daarover contact gezocht met bijvoorbeeld de Franse ambassadeur? Dat hoor ik  
507 graag even.

508

509 **Minister Kaag:**

510 Nee. Zoals ik eerder publiekelijk heb gezegd: ik was niet op de hoogte. Ik was er ook niet  
511 over geïnformeerd, maar staatsrechtelijk ben ik verantwoordelijk voor het ministerie. Ik ben  
512 dus geïnformeerd, maar niet persoonlijk. Mijn ambtenaren hebben dit afgehandeld en de  
513 ambassadeur had ook gemeld, in gesprekken die ik in voorbereiding hierop voerde, dat zij en  
514 andere EU-lidstaten allemaal verrast waren door het Franse besluit. Volgens mij weet u, uit  
515 het feitenrelaas of uit correspondentie, dat andere landen, ook Nederland, toen hebben  
516 gekeken of er indicatoren waren die anders waren en verschilden van die van de Fransen.  
517 Daarna was mijn indruk dat dat niet zo bleek te zijn. Alle landen hebben toen besloten om nog  
518 steeds niet over te gaan tot evacuatie op dat moment. Er is ook geen gebruikgemaakt van het  
519 Franse aanbod. Ik geloof dat het in het geval van Nederland ging om twintig zitplekken in een

520 vliegtuig. De landen besloten om verder samen op te trekken, omdat iedereen collectief — u  
521 heeft het over de kanarie in de kolenmijn — elkaar misschien te veel versterkte in die  
522 aanname.

523 Nadat het bericht uitkwam, ik meen twee weken geleden, toen ik erover hoorde, heb ik wel  
524 navraag laten doen op de Quai d'Orsay. De Fransen zelf meldden dat ze eigenlijk ook geen  
525 andere inlichtingen hadden, maar het was voor hen zo'n grootschalige operatie, zoals ik eerder  
526 meldde, waren er zo veel mensen die het land nog uit moesten, dat zij hadden besloten: laten  
527 we maar vast beginnen. Nou, achteraf hadden wij dat ook gewoon moeten doen. Maar in de  
528 periode waarin Frankrijk 600 mensen uit het land evacueerde, heeft Nederland er 129 of 139  
529 geëvacueerd: proportie grootte land, aantal inwoners; hetzelfde.

530

531 **De heer Boswijk (CDA):**

532 Ik haak even aan op een aantal opmerkingen die ongeveer een halfuur geleden al gemaakt  
533 zijn. Het kan nu dus een beetje over een andere boeg gaan. Allereerst maak ik een opmerking  
534 over het Afghaanse leger. Het is een aantal keer gezegd, onder anderen door collega De Roon,  
535 dat dat niets gedaan heeft; ik hoorde de minister ook zoiets laten vallen. Ik wil toch even  
536 rechtzetten dat het Afghaanse leger, zeker op een aantal plekken, vrij pittig heeft gevochten.  
537 En tja, je kunt niet vechten als je geen inlichtingen krijgt of geen munitie meer hebt. Toch zijn  
538 er de afgelopen jaren wel zo'n 60.000 Afghanen gesneuveld.

539

540 Dan mijn andere punt. In het feitenrelaas staat op 21 augustus genoemd dat het begeleiden via  
541 WhatsApp een succesfactor is geweest. De minister zei dit ook al. Kan de minister zeggen op  
542 welk moment er is besloten om ook WhatsApp te gaan gebruiken? Want het is toch wel heel  
543 duidelijk geweest dat het eenzijdig communiceren via de mail niet echt werkte.

544

545 **Minister Kaag:**

546 Ik kom hier nog op in een aantal blokjes. Ik ga over de evacuatie praten en daarna nog over de  
547 lokale staf en de uitvoering van de motie-Belhaj. In een van die blokjes zit een uitleg over de  
548 momenten van het gebruik van WhatsApp.

549

550 **De heer Boswijk (CDA):**

551 Dan wachten we dat even af, dank u wel.

552

553 Dan heb ik nog een vraag. U noemde zojuist dat er contact is met alle mensen, ook degenen  
554 die daar nog zitten. Maar ik krijg door van contacten dat mensen bijvoorbeeld zijn gestrand op  
555 Ramstein in Duitsland en elk moment op een vliegtuig kunnen worden gezet naar de  
556 Verenigde Staten, terwijl zij op een Nederlandse lijst staan. Hoe komt het dat deze mensen  
557 nog steeds geen contact krijgen met Buitenlandse Zaken?

558

559 **Minister Kaag:**

560 Dat moet ik navragen. Dat kan ik niet zo een-twee-drie beantwoorden. Ik ben niet bekend met  
561 informatie over mensen die op Ramstein vastzitten.

562

563 **Mevrouw Teunissen (PvdD):**

564 Ik ben zeer benieuwd naar die evacuatie ...

565

566 **Mevrouw Teunissen (PvdD):**

567 Ja. Het pedaal was naar achter geschoven, voorzitter. Ik ben ook erg benieuwd naar die  
568 evacuatie. Het is namelijk heel opmerkelijk dat slechts een handjevol mensen is geregistreerd  
569 en daarnaast ...

570

571 **Mevrouw Teunissen (PvdD):**

572 Ja, oké. Ik heb een andere vraag, maar dit is wel de vraag die de hele tijd boven de markt  
573 hangt. Vandaar dat ik die wel even benoem.

574

575 Daarnaast hebben we dus al die waarschuwingen — collega's noemden het net al — van de  
576 MIVD, ambassademedewerkers, de Kamer, Frankrijk, Engeland. De minister zegt: ons  
577 handelen was gebaseerd op verkeerde aannames. Dan is mijn vraag: wat gaat er mis dat wij  
578 ons baseren op verkeerde aannames in plaats van op al die waarschuwingen?

579

580

581

582 **Minister Kaag:**

583 Ik denk dat heel terecht wordt verwezen naar waarschuwingen van lokale staf. Maar die  
584 waren van dusdanige aard dat ze zeiden: het gaat slecht in dat land; de taliban rukken op. De  
585 MIVD is onze inlichtingendienst. Die moet daarover adviseren. Die heeft gezegd: ja, de  
586 taliban rukken op, maar het tijdspad waarop dat gebeurt, is veel langzamer, ook op basis van  
587 informatie van andere inlichtingendiensten, dan voorspeld. Dat is voor ons het belangrijkste  
588 kader.

589

590 Er wordt veelvuldig verwezen naar Frankrijk. Ik zal vragen of ik in de tweede termijn kan  
591 voorlezen uit de tekst van een gesprek met de Quai d'Orsay. De Fransen bevestigden dat zij  
592 geen enkele andere inlichtingenpositie hadden dan wij en ze werkten hetzelfde. Ze maakten  
593 een keuze om eerder met één groep van 600 te evacueren omdat ze gewoon zó veel meer  
594 mensen te evacueren hadden. Verder zijn ook zij gebleven en zijn zij net zo overvallen als  
595 Nederland en elk ander land. Het is niet zo dat al die andere landen allang het land uit waren  
596 en wij als enige daar nog op de luchthaven zaten, verre van. De hele internationale westerse  
597 gemeenschap was overvallen.

598

599 **Mevrouw Teunissen (PvdD):**

600 Maar dan blijft toch nog staan dat de Kamer meermalen heeft gewaarschuwd met betrekking  
601 tot de tolken, maar dat het kabinet dat gewoonweg naast zich neer heeft gelegd. Neem ook de  
602 noodkreten van de ambassademedewerkers; we hebben er vanochtend over kunnen lezen in  
603 de Volkskrant. Die smeebeden — het waren niet zomaar verzoekjes — zijn meerdere malen  
604 geuit. Dan is er toch iets fundamenteel mis met hoe wij kijken naar een samenleving waarin  
605 we te maken hebben met een oprukkende macht, waarvan we weten dat die zich niet zomaar  
606 houdt aan een tijdsad, en dat we ons baseren op aannames en niet op die smeebeden van  
607 ambassademedewerkers. Die hebben we kennelijk niet serieus genoeg genomen.

608



609 **Minister Kaag:**

610 Ik kom zo op het hele relaas over de lokale staf. Ik zeg wel dat het in de geschiedenis van  
611 Nederland voor het eerst is dat lokale medewerkers uit het land waar ze voor de ambassade  
612 gewerkt hebben naar Nederland worden gebracht, een erkenning van de uitzonderlijke aard en  
613 nood en de trouwe diensten die zij hebben verleend. Maar medewerkers uit Jemen worden  
614 niet naar Nederland gebracht. Medewerkers uit Syrië zijn ook niet naar Nederland  
615 geëvacueerd. Dit is een uitzonderlijke situatie. Het kabinet heeft terecht besloten alle mensen  
616 naar Nederland te halen. Er was lang overleg met de medewerkers. Het plan was altijd dat zij  
617 in fases zouden kunnen vertrekken met commerciële vluchten die daarvoor geboekt zijn,  
618 conform dezelfde planning die veel andere ambassades hebben gebruikt.

619

620 **De heer Dassen (Volt):**

621 Over verkeerde aannames hebben we het nu gehad. Ik heb wel de vraag die mevrouw  
622 Teunissen ook aanhaalt: wat doe je met de signalen die je krijgt? Er wordt veel gerefereerd  
623 aan andere landen die dezelfde aannames en dezelfde inlichtingen hadden. Op 1 juni is er ook  
624 een noodoproep geweest aan verschillende landen van de NAVO, inclusief de secretaris-  
625 generaal, van achttien militaire vakbonden uit acht verschillende landen. Die geven duidelijk  
626 aan: het is nog 100 dagen totdat de Amerikanen weggaan, maar er zijn nog maar 30 dagen om  
627 echt te evacueren. Ik vraag me dan af: wat is er met zo'n signaal gedaan?

628

629 **Minister Kaag:**

630 Ik moet hierop terugkomen in tweede termijn of mevrouw Bijleveld. Ik ben niet bekend met  
631 dit signaal en die datum. Ik moet dat even uitzoeken.

632

633 **De heer Dassen (Volt):**

634 Als ik heel kort even mag.

635

636 **De heer Dassen (Volt):**

637 De brief is gestuurd op de dag dat ook de NAVO-ministers van Buitenlandse Zaken en van  
638 Defensie bij elkaar kwamen. Ik vraag me dan toch af of dat niet besproken is.

639

640

641

642 **Minister Kaag:**

643 We hebben besproken ... Ik weet wat u zegt. Er is gesproken. Nederland heeft toen ook  
644 bevestigd dat we aan burdensharing doen, het delen van een aantal medewerkers die we op  
645 zullen nemen, die voor een NAVO-missie hebben gewerkt, ongeacht of er een dienstverband  
646 met Nederland was, dit uit gedeelde verantwoordelijkheid. Maar ik wil even de specifieke  
647 tekst van de oproep weer zien en even checken met de ambtenaren waar dit is verwerkt. Maar  
648 zoals duidelijk is, heeft geen van de landen, ook Nederland niet — het is natuurlijk waar: we  
649 hebben gefaald — sneller geacteerd. Want de planning voor de evacuatie van tolken en lokaal  
650 ambassadepersoneel ging door conform de mogelijkheid van commerciële vluchten. Dus het  
651 signaal, zal wel blijken, heeft niet geleid tot een versnelling. Helaas.

652

653 **De heer Dassen (Volt):**

654 Maar dat zijn wel de keuzes waar ik benieuwd naar ben: waarom is er dus niks met dat signaal  
655 gedaan?

656

657 **De heer Kuzu (DENK):**

658 Voorzitter, een punt van orde.

659

660 **De heer Kuzu (DENK):**

661 Dank u wel, voorzitter. We zijn nu ongeveer een uur en vijf minuten met elkaar aan het  
662 debatteren. Ik hoorde de minister van Buitenlandse Zaken in dit ene uurtje vijf keer verwijzen  
663 naar de tweede termijn, acht keer verwijzen naar mevrouw Bijleveld en een keer de schuld  
664 neerleggen bij de voorganger. Ik vind dit geen gang van zaken; dat wil ik gezegd hebben.

665

666 **Mevrouw Piri (PvdA):**

667 Ja, ook een punt van orde. We voeren hier een debat over de evaluatie en ook over hoe het  
668 kabinet geacteerd heeft. We voeren het debat aan de hand van blokjes. Ik denk dat mensen  
669 thuis niet zo goed meer weten bij welk blokje we nu zijn. Het gevaar is dat alles naar de  
670 tweede termijn gaat en we straks niet meer terug kunnen komen op dingen die nu gezegd zijn.  
671 Dus alstublieft, doe uw best om in eerste termijn vragen te beantwoorden.

672 **Minister Kaag:**

673 Ja. Nou, twee dingen. Alle vragen over de MIVD zoals aangegeven bij de blokjes, vallen  
674 onder het blokje van mevrouw Bijleveld. Daarom verwijst ik naar mevrouw Bijleveld, want zij  
675 spreekt ook over de tolken, zeg ik richting de heer Kuzu. Mocht dat tot acht keer optellen, dan  
676 is dat zo, maar dit was van tevoren aangegeven.

677

678 Dan de vraag van de heer Dassen. Ik wil graag even die specifieke oproep weer lezen en  
679 checken met de ambtenaren waar in het systeem dit wel of niet is verwerkt. Want ik herinner  
680 me de burdensharing, maar ik weet niet of er verder nog aanleiding was voor die informatie.  
681 Ik kan hier namelijk wel van alles lopen zeggen. Ik denk dat we verder tamelijk duidelijk zijn  
682 in waar het kabinet niet goed heeft gehandeld, waar dat is gebeurd en hoe dat gaat, maar ook  
683 — daar sta ik wel voor — dat Nederland niet het enige land was dat in Kabul zat en dat  
684 opeens verrast werd. Dat is niet zo. Het is een vreselijke constatering, maar we zijn echt niet  
685 de enige. Ik denk dat ik daar wel een beetje afstand creëer. Maar wat het betekent voor  
686 mensen voor wie wij een verantwoordelijkheid hebben, is natuurlijk iets wat wij met zijn  
687 allen heel diep voelen en ervaren. Daar hoop ik ook over te kunnen praten, als ik kom bij het  
688 blokje evaluatie, het blokje lokale staf, de motie-Belhaj, en nog het blokje overigen.

689

690 **De heer Omtzigt (het lid Omtzigt):**

691 Voorzitter. Ik zit met verbazing te kijken, want als ik het goed heb, is het ministerie van  
692 Buitenlandse Zaken eindverantwoordelijk voor de hele evacuatieoperatie. Ja? Als dat  
693 verantwoordelijk is voor de hele evacuatieoperatie, kunnen die tolken niet weggeschoven  
694 worden. Want zonder ambassade kun je met niemand contact opnemen. Als je het  
695 ambassadepersoneel evacueert, als je alle stafleden evacueert en de beveiligers van de  
696 ambassade, is het weghalen van tolken kansloos. Het is dus toch een totaal relevante vraag?  
697 Spreken we hier met één regering of spreken we met drie verschillende departementen die alle  
698 drie verantwoordelijk waren voor een plukje mensen? Volgens mij is de minister van

699 Buitenlandse Zaken verantwoordelijk. Dus kan zij ons twee dingen vertellen? Wat is er in het  
700 jaar ervoor gedaan? Want dat er in die ene week keihard gewerkt is, is me wel duidelijk. Maar  
701 er is keihard gewerkt omdat er in het jaar ervoor niet gepland is, lijkt het. Ik hoop van het  
702 tegendeel overtuigd te worden. Twee. Was het ministerie van Buitenlandse Zaken nou ook  
703 verantwoordelijk voor het geven van het go/no go voor die evacuatie? Betekent dat dus ook  
704 dat de tolken en zo daarbij moesten en ergens in dat hele schema moesten zitten, net als de  
705 Nederlanders die daar zaten van wie we niet wisten dat ze er zaten?

706

707 **Minister Kaag:**

708 Er lopen verschillende paden door elkaar. Het ministerie van Buitenlandse Zaken is het  
709 coördinerend ministerie. Zodra er een militaire component bij betrokken is, doen we dat, zoals  
710 de heer Omtzigt weet, altijd samen met het ministerie van Defensie. De militaire  
711 besluitvorming valt volledig onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Defensie. Wij  
712 zijn daar volgend in. Er zijn ook crisisoverleggen. In het geval van Afghanistan was het een  
713 regulier overleg dat is opgeschaald met de betrokkenheid van de premier daarbij en de  
714 staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, omdat er verschillende takken waren. Het  
715 ministerie van Buitenlandse Zaken is coördinerend, maar er is niet, zoals in andere landen,  
716 één doorzettingskracht, zodat bijvoorbeeld ik als minister van Buitenlandse Zaken kan  
717 zeggen: en nu gaan de troepen daarnaartoe. U weet dat ook. Dat is een  
718 samenwerkingsbundeling.

719

720 De vraag is of er vorig jaar al gepland is op evacuatie van tolken. Nee. Dat was naar mijn  
721 begrip een lopend proces. De tolken werden via de ambassade benaderd voor hun  
722 documenten. Die werden dan gestuurd naar Defensie en dat bevestigde of ze voor hen  
723 gewerkt hadden ja of nee. JenV gaf de goedkeuring en dan werd een ticket gekocht. Alles  
724 ging via de commerciële vluchten. Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft actief gepland  
725 voor de evacuatie van het lokale personeel en het uitgezonden personeel en natuurlijk ook in  
726 het verloop van de crisis, toen duidelijk werd dat er niets anders meer kon, van iedereen die  
727 onder onze verantwoordelijkheid viel, onze morele plicht. Dat zijn de tolken en natuurlijk ook  
728 de Nederlanders en de Nederlandse ingezetenen die in Afghanistan waren, om die nog te  
729 helpen weer terug te keren naar Nederland.

730

731 **De heer Omtzigt (het lid Omtzigt):**

732 Nu word ik echt benieuwd naar die draaiboeken. Het is een crisissituatie en het ene ministerie  
733 gaat over de paspoorten, het andere over de visa en de laissez-passers en het derde over de  
734 militaire inzet. En dan is er ook nog ergens een premier, van wie we straks ook horen waar die  
735 over gaat. Daar verlies je elke oorlog mee, daar gaat elke evacuatie en elke rampcoördinatie  
736 mee mis. Les één: er is iemand eindverantwoordelijk. We gaan hier toch niet meemaken dat ik  
737 straks hoor dat we kunnen opknippen wie precies verantwoordelijk was voor welke  
738 evacuatie? Dan klopte het plan toch niet? Ik wil het plan zien. Want dán begrijp ik de chaos.

739

740 **Minister Kaag:**

741 Nee. Ik beschrijf dat Buitenlandse Zaken coördinerend is. Dat is ook zo. In zijn traditionele  
742 rol doet Buitenlandse Zaken niet aan rampenbestrijding. Wij doen consulair. Maar in deze  
743 casus, net als bij missies, zijn wij coördinerend. Wij brengen de andere bewindspersonen bij  
744 elkaar in het kader van de besluitvorming. Als het bijvoorbeeld gaat om goedkeuring en  
745 toestemming te krijgen voor de evacuatie van lokaal personeel, wat nooit is gebeurd in de  
746 geschiedenis van Nederland, is dat een besluit van de ministerraad. Maar Buitenlandse Zaken  
747 blijft coördinerend. De ambassade stelt de evacuatieplanning op, per standaard, zoals de heer  
748 Omtzigt weet, maar er is een wijziging in gekomen natuurlijk, omdat we in andere landen niet  
749 evacuaties van tolken bevorderen, de tolken die voor Defensie hebben gewerkt. Dus je hebt  
750 nauwe samenwerking. Ik zie dat niet als iets raars. Ik zie dat als nauwe samenwerking, met  
751 afspraken en ook taken die vervuld moeten worden. Defensie was werkgever van de tolken,  
752 wij zijn de werkgever van het lokaal ambassadepersoneel, maar we werken samen. En wij zijn  
753 coördinerend als Buitenlandse Zaken. Maar er zijn wel specifieke taken die alleen maar één  
754 ministerie kan vervullen, net zoals ik niet ga over de asielprocedure. Maar ik reik de namen  
755 aan via mijn staf. We geven de documentatie aan JenV om een eindoordeel te vellen en  
756 goedkeuring te geven. Zo moeilijk is dat ook niet.

757

758 **De heer Omtzigt (het lid Omtzigt):**

759 In een crisissituatie afhankelijk zijn van overlegstructuren, heeft uren, dagen vertraging  
760 opgeleverd. Dat kunnen we zien. Duitsland had daar helikopters, Noorwegen reed er met  
761 busjes rond door de stad, en Nederland liep te vergaderen over wie er gehaald moest worden  
762 en hoe de tolken uitgevoerd moesten worden. Dat is wat we hier zien. Hoe kan het zijn? Ik

763 vroeg wie er eindverantwoordelijk was voor de hele operatie. Ik heb nog geen antwoord  
764 gehoord, behalve "de ministerraad". Moet ik concluderen dat er eigenlijk niemand was bij wie  
765 de eindverantwoordelijk rustte en die tegen een ministerie kon zeggen: "Het kan allemaal zo  
766 zijn, maar ik wil nu dit hebben en we gaan nu die kant op"? Of was er alleen de ambassadeur  
767 die op een gegeven moment het lef had om te zeggen: "Ik ga die laissez-passers maar afgeven,  
768 want anders komen die mensen niet weg"?

769

770 **Minister Kaag:**

771 Ik vind het een heel onfortuinlijk beeld dat de heer Omtzigt schetst. Ik denk dat het afbreuk  
772 doet aan de inzet. We zaten hier echt niet te polderen. Op belangrijke momenten toen er een  
773 kort overleg moest plaatsvinden, zijn de ministers bij elkaar gekomen. Verder wordt er op  
774 hoog ambtelijk niveau en tussen de ministers en mijzelf continu overlegd, in direct contact  
775 met Afghanistan, met Kabul. Aan alle lijntjes waaraan getrokken moest worden, werd  
776 getrokken. Ik vind het een heel onfortuinlijk beeld. Het is niet zoals het in werkelijkheid heeft  
777 plaatsgevonden. In elke crisissituatie, tenzij je een militaire operatie leidt, is er overleg nodig.  
778 U kent dat ook vanuit de Verenigde Naties. OCHA is coördinerend voor humanitaire  
779 hulporganisaties, maar alle andere VN-organisaties hebben hun rol: coördinatie van de vele  
780 takken die bij elkaar moeten komen. Als u dat "eindverantwoordelijk" wilt noemen, dan ben  
781 ik als coördinator eindverantwoordelijk. Maar ik ben wel afhankelijk van de geweldige inzet  
782 van Defensie voor de militaire component. Die militairen worden aangestuurd door de  
783 militairen.

784

785 **Mevrouw Bromet (GroenLinks):**

786 Het ministerie van Buitenlandse Zaken is het coördinerende ministerie, ook voor de  
787 evacuaties. We hebben in augustus van de minister gehoord dat zij niet ervan op de hoogte  
788 was dat Frankrijk al in juli was begonnen met de evacuaties. Zij was kennelijk ook niet op de  
789 hoogte van het ... Nou, laat ik het als vraag stellen. Was zij wel op de hoogte van het aanbod  
790 van Frankrijk om evacués mee te nemen op Franse vluchten? Heeft zij dat aanbod ook  
791 doorgegeven, als coördinerend minister, aan haar collega van Defensie?

792

793 **Minister Kaag:**

794 Nee, ik was daar niet van op de hoogte.

795

796

797 **Mevrouw Bromet (GroenLinks):**

798 Maar als op het ministerie informatie binnenkomt over dat een buurland begint met evacuatie,  
799 dat buurland zegt dat zij plaatsen over hebben op hun evacuatievlucht en zij ons aanbieden  
800 om mensen mee te nemen, dan is het toch heel raar dat dat niet de minister bereikt?

801

802 **Minister Kaag:**

803 Ja, achteraf zou je kunnen zeggen ... Ik zou stoer kunnen doen en kunnen zeggen "als ik dat  
804 had geweten, dan had ik meteen gezegd dat wij dat ook gingen doen", maar dat weet ik niet,  
805 want ik wist het niet. Ik ga niet retroactief een scenario schetsen. De afweging die terug te  
806 lezen is, is belangrijker, namelijk dat alle andere landen, behalve Frankrijk, zich net als  
807 Nederland vasthielden aan de bestaande planning. Vanwege de hoeveelheid mensen die nog  
808 geëvacueerd moesten worden, begon Frankrijk eerder. Ik heb al eerder benoemd dat we  
809 navraag hebben gedaan bij de Fransen nadat ik hoorde dat een dergelijke operatie had  
810 plaatsgevonden. Ik heb gevraagd hoe dat kon. De Fransen hebben zelf gezegd: we hadden  
811 geen andere of betere inlichtingen; we vonden het gewoon praktisch om sneller te beginnen.  
812 Geen enkel ander land, behalve Australië, heeft hun voorbeeld gevolgd. Geen enkel ander  
813 land. Tijdens het EU-overleg is er door alle landen, ook door Nederland, gekeken naar de  
814 indicatoren. Ik geloof dat ik dat een uur geleden ook vermeld heb. Verandert er iets? Doen de  
815 Fransen iets wat wij ook zouden moeten doen? De conclusie daar, ook van de ambassadeur —  
816 misschien was het toen de tijdelijk zaakgelastigde in verband met rotatie — was toen om geen  
817 verandering aan te brengen. Dat is wat ik nu zelf heb gelezen in de stukken, of wat ik eerder  
818 heb gelezen.

819

820 **Mevrouw Van der Plas (BBB):**

821 Ik zou graag willen voorstellen dat we afstappen van de blokjes, want die blokjes slaan het  
822 debat wat mij betreft helemaal dood. Kamerleden worden steeds terug naar hun stoel gestuurd  
823 omdat het in een ander blokje zit. Ik stel voor om het debat te voeren zonder blokjes en om de  
824 Kamerleden vragen te laten stellen wanneer zij dat willen.

825

826

827

828 **Mevrouw Van der Plas (BBB):**

829 We hebben dat inderdaad afgesproken, maar je kunt altijd op afspraken terugkomen. Vandaar  
830 mijn vraag of we daar nu van kunnen afstappen. Ik vraag de Kamer of zij dat ook wil. Als de  
831 meerderheid dat niet wil, dan weten we dat. Mijn vraag blijft staan.

832

833 **De heer Ceder (ChristenUnie):**

834 Dat ging over wat anders.

835

836 **De heer Ceder (ChristenUnie):**

837 Dank u wel, voorzitter. Dit is belangrijk, want het gaat over de Franse vlucht. De  
838 coördinerende minister geeft aan dat ze daar niets van afwist. Op een gegeven moment werd  
839 dat u wel bekend. Wanneer werd dit u bekend en waarom heeft u dat niet met de Kamer  
840 gedeeld? Kunt u specifiek zijn over een datum?

841

842 **Minister Kaag:**

843 Nou, dat weet ik zo even niet. Ik moet even vragen wanneer ik ... Ik moet dat even checken.  
844 Ik wacht even op een schriftelijke aantekening en die zal mij zeggen welke datum dat was,  
845 maar het was zeker in augustus.

846

847 **Minister Kaag:**

848 Nee, dat zeg ik niet.

849

850 **Minister Kaag:**



851 Ik zei: er komt vast nu een briefje waarin staat wanneer ik erover ben geïnformeerd dat dit  
852 plaatsvond. Ik heb een vervolgvraag uit laten zetten bij de Fransen over hoe dit kon, wat zij  
853 wisten et cetera. Ik weet de datum gewoon niet, maar ik denk dat het in augustus was.

854

855

856 **De heer Ceder (ChristenUnie):**

857 Ik hoor dat graag nog in de eerste termijn. Ik had een vraag die vooruitgeschoven werd. Ik  
858 hoor de minister aangeven: wij waren het coördinerende ministerie. Dat vind ik toch wel  
859 relevant. In het evacuatieplan dat op verzoek van de heer Omtzigt is gedeeld, stonden de  
860 tolken er niet bij. Was er wel een ander evacuatieplan voor de tolken, overeenkomstig de  
861 aangenomen motie van Piri? Daarin werd gevraagd om een evacuatieplan uit te werken op  
862 basis van het principe no man left behind. Ik weet dat mevrouw Bijleveld over de tolken gaat,  
863 maar ik stel mijn vraag over het bestaan daarvan aan u als coördinerende minister. Was dat er  
864 wel of niet?

865

866 **Minister Kaag:**

867 De tolken werden, zoals ik al vaker heb gesteld, al jarenlang geëvacueerd via een zogenaamde  
868 consulaire evacuatie. Zij werden met lijnvluchten overgebracht naar Nederland. De  
869 tolkenregeling was tot 15 augustus van kracht. De planning was dat ze voor 15 augustus  
870 allemaal het land konden verlaten. U weet dat 15 augustus ook de datum is waarop Kabul is  
871 gevallen, dus hier was weer sprake van een verkeerde aanname. Er werd uitgegaan van een  
872 verkeerd tijdsplan. Vanaf 15 augustus zijn de tolken meegenomen in de planning voor een  
873 evacuatie. U vraagt of er een apart evacuatieplan is. Dat zal ik zo bevestigen, maar er werd  
874 alleen maar gepland voor lijnvluchten. Het was niet in de vorm van een apart document,  
875 omdat de tolken al sinds 2014 werden geëvacueerd. Ze zijn niet als zodanig meegenomen.

876

877 **De heer Van Haga (Groep Van Haga):**

878 Ik heb nog één interruptie in dit blokje over, begrijp ik?

879

880 **De heer Van Haga (Groep Van Haga):**

881 Dank u wel. Ik heb toch nog even een vervolg op de vraag van de heer Omtzigt om toch klip-  
882 en-klaar te krijgen wie er nu verantwoordelijk was. Want de minister gaf daarnet een beetje  
883 omfloerst aan "dan ben ik waarschijnlijk wel eindverantwoordelijk", maar dat moet toch  
884 volledig helder zijn? Het kwam er wat moeilijk uit, maar het kan toch niet anders dan dat de  
885 verantwoordelijkheid onomstotelijk bij BZ ligt als er, behalve een militair attaché, geen  
886 militaire lijn in Afghanistan meer is?

887 **Minister Kaag:**

888 Ja. Alleen is het wel zo dat Buitenlandse Zaken in Afghanistan nooit zonder een militaire  
889 presentie zal zijn, gelet op de omstandigheden. Maar ik begrijp de vraag. De coördinerende  
890 minister is de verantwoordelijke minister, maar ik geef ook aan dat we dit in samenspraak met  
891 anderen doen. Maar als u een eindverantwoordelijke zoekt, dan kijkt u daarnaar, als u dat wilt.

892

893 Blokje 2

894 **De heer Boswijk (CDA):**

895 Ik heb inderdaad een vraag. Er staan best wel wat mensen op de Nederlandse lijst die zich bij  
896 de grens met onder andere Pakistan bevinden, maar die Pakistan nu niet in komen. Hoe zijn  
897 de contacten met Pakistan daarover?

898

899 **Minister Kaag:**

900 Ik ben blij dat u dat vraagt. Het doel van mijn reis naar Pakistan was natuurlijk ook om ervoor  
901 te zorgen dat de Pakistaanse autoriteiten mee kunnen werken als er mensen in Pakistan zijn  
902 die in aanmerking komen voor vertrek naar Nederland. Onze ambassadeur probeert, geholpen  
903 door Defensie, lokaal zo discreet mogelijk en op allerlei manieren om mensen wel de grens  
904 over te krijgen. Maar ik wil daar verder niet te veel uitspraken over doen.

905

906 **Mevrouw Piri (PvdA):**

907 Een korte, feitelijke vraag. In het feitenrelaas staat: op 15 augustus om 1.00 uur 's nachts  
908 wordt de ambassade verplaatst naar de luchthaven, waarbij de geldende protocollen zijn  
909 gevolgd. Ik heb een simpele vraag: was het achterlaten van lokale staf volgens het protocol?

910

911 **Minister Kaag:**

912 Het is als volgt. Er was geen relocatie van lokale staf naar de luchthaven. Dat is dus een de  
913 facto protocol. Niemand verwachtte naar de luchthaven gerelocerd te worden. De ambassade  
914 had andere locaties voor ogen, maar die waren niet meer veilig. Het volgende is gebeurd. Het  
915 ambassadepersoneel werd, zoals u weet, uit bed gebeld. Ze hadden een paar uur lang geen  
916 contact. Om 6.30 uur 's ochtends hebben ze vertegenwoordigers van de lokale medewerkers  
917 ingelicht. Die waren op de hoogte van mogelijke risico's en van de mogelijkheid dat de  
918 ambassade zou moeten sluiten, en dat de tijdelijk zaakgelastigde, en wie van ons uitgezonden  
919 personeel er nog meer was, naar de luchthaven mocht gaan. De Amerikanen hebben verder  
920 geen lokaal personeel toegelaten tot de luchthaven, los van het feit dat er ook helemaal geen  
921 plek was. Ik denk dus niet dat dit totaal volgens het protocol was. Maar ik denk ook dat het  
922 wel de enige manier van handelen was.

923

924 **Mevrouw Piri (PvdA):**

925 Ik begrijp dus dat het eigenlijke protocol was om eerst lokaal personeel weg te halen, maar  
926 dat er kennelijk dus toch niet volgens het protocol gehandeld is. We weten namelijk allemaal  
927 dat er uiteindelijk lokaal personeel is achtergelaten.

928

929 **Minister Kaag:**

930 Ik vind dit wel een sterke stelling, want lokaal personeel is lokaal personeel. Dat is ook zo  
931 voor de Verenigde Naties en voor alle andere landen. Ze wonen daar, ze nemen risico's voor  
932 ons en ze hebben hun gezinnen. Het was volkomen onmogelijk, al had de ambassade dat  
933 gewild, om te zeggen: we nemen 220 mensen van het lokaal personeel en hun kerngezin nu,  
934 midden in de nacht, mee naar de luchthaven. Zo was de situatie daar ter plekke gewoon niet.  
935 Het besluit was dat de Nederlanders alleen naar de ambassade mochten. In goede  
936 voorbereiding met het lokaal personeel wisten ze dat er plannen waren. Ze wisten dat ze zelf  
937 geëvacueerd zouden worden. Maar ze wisten ook — dat is meestal geldend in alle andere  
938 landen — het volgende. Als er een gevaar is, dan worden de uitgezonden diplomaten in  
939 veiligheid gebracht. Er worden ook veilige plekken gezocht voor de lokale mensen, voor  
940 welke organisatie ze ook werken, maar niet iedereen kan altijd tegelijkertijd naar dezelfde  
941 plek. In dit geval waren de plekken die de ambassade had uitgekozen niet meer bereikbaar,  
942 want ze waren te onveilig. Het plan kon dus niet worden toegepast.

943

944 **Mevrouw Piri (PvdA):**

945 Misschien was wat de minister nu uitlegt, precies een van de redenen waarom het lokale  
946 personeel zo bezorgd was. Het gaat precies om wat u nu zegt. Dat 230 mensen en hun  
947 familieleden niet eerder geëvacueerd konden worden, maakt het zo pijnlijk, vanaf maart 2020.  
948 We hebben de brandbrieven gezien van personeel dat 18 jaar Nederland diende, in een  
949 zichtbare positie, in levensgevaar. Óf de protocollen klopten niet, óf er is gewoon op een  
950 verkeerde manier mee omgegaan. Mijn conclusie is dat we door die protocollen te volgen  
951 mensen in levensgevaar hebben achtergelaten.

952

953 **Minister Kaag:**

954 Nee, want ik geloof dat ik nu wel heb gesteld dat het protocol niet eens zou kunnen worden  
955 toegepast, omdat de Amerikanen het niet toestonden om lokale staf, van welk land dan ook,  
956 naar de luchthaven te laten gaan. Het ergste is: in oorlogs- en crisisgebieden vallen de beste  
957 plannen vaak in duigen. Je kunt plannen, maar we hebben niet gepland op deze crisis. De  
958 beste contingency plans werden in dit geval verbroken omdat we totaal afhankelijk waren van  
959 een luchthaven — we werden verdreven door de chaos rondom de luchthaven — en van  
960 Amerikaanse besluitvorming, die zei: alleen de diplomaten en verder niemand. Er is contact  
961 geweest met ons lokale personeel. Ze weten als geen ander dat Nederland hen naar Nederland  
962 wilde halen. Daarop is gepland. De angst die ze hebben ervaren, begrijp ik als geen ander.  
963 Tegelijkertijd hebben zij wonderen verricht, want hetzelfde lokale personeel heeft heel veel  
964 Nederlanders nog naar de luchthaven weten te krijgen de dagen daaropvolgend.

965

966 **De heer Van Haga (Groep Van Haga):**

967 Nog even reflecterend op het antwoord over de ambassadeur die vertrok en geen warme  
968 overdracht kon doen. Ik blijf het raar vinden. De ambassadeur vertrekt. Er is blijkbaar een  
969 moment waarop dit besluit wordt genomen. 24 uur later is er alweer een andere situatie en is  
970 er geen warme overdracht, waardoor er gewoon 24 uur verloren wordt. Ik vind dat raar. Ik  
971 vind dat ook niet in lijn met het principe dat de ambassadeur als laatste vertrekt. Maar ik heb  
972 maar twee interrupties, dus ik moet door met mijn vraag. Ik heb informatie dat het zwakste  
973 punt van de evacuatie, namelijk het vliegveld, helemaal niet in het draaiboek of het

974 evacuatieplan is meegenomen. Dan vraag ik me toch echt af: was er wel een evacuatieplan  
975 specifiek van BZ? Of was er alleen een evacuatieplan van de BSB?

976

977

978

979 **Minister Kaag:**

980 De BSB werkt voor de ambassadeur, voor de ambassade, dus het is uiteindelijk van  
981 Buitenlandse Zaken. De militaire inschatting en de beveiliging gebeurt door de BSB, maar het  
982 is altijd onder de verantwoordelijkheid van Buitenlandse Zaken, in dit geval de tijdelijk  
983 zaakgelastigde.

984

985 **De heer Van Haga (Groep Van Haga):**

986 De BSB heeft wel een evacuatieplan, maar die evacueert standaard alleen maar diplomaten.  
987 Al die andere mensen zitten niet in dat plan. Ik vraag dus nogmaals: was er een specifiek  
988 evacuatieplan van BZ waarin al die andere mensen zijn meegenomen en was daar ook het  
989 vliegveld in meegenomen?

990

991 **Minister Kaag:**

992 Nee. De situatie rond het vliegveld en de chaos en onveiligheid heb ik genoemd als een van  
993 de verkeerde aannames. Er is niet gepland op een vliegveld dat dusdanig onbereikbaar,  
994 onveilig en beperkt in toegang was, laat staan voor grote aantallen evacuaties. Dus nee, het is  
995 niet op die manier opgenomen in het evacuatieplan. Er is gepland op een ordentelijk vertrek.

996

997 **De heer Van Haga (Groep Van Haga):**

998 Een opmerking nog.

999

1000 **De heer Van Haga (Groep Van Haga):**

1001 Dit is heel belangrijk. De eindverantwoordelijke was BZ en er was geen evacuatieplan. Dat is  
1002 ontzettend belangrijk.

1003

1004 **Mevrouw Bromet (GroenLinks):**

1005 Lokaal ambassadepersoneel is ook personeel. Nederlanders hebben de instructie gekregen van  
1006 de Amerikanen om de ambassade te verlaten. Dat hebben ze gedaan met achterlating van een  
1007 deel van het personeel, namelijk het lokale personeel. Was het nou ook een optie geweest om  
1008 niet naar de Amerikanen te luisteren en gewoon bij het personeel te blijven?

1009

1010 **Minister Kaag:**

1011 Het gebeurde om half een 's nachts. Het merendeel van het personeel was op eigen locatie  
1012 veilig bij het eigen gezin, of in relatieve onveiligheid of veiligheid. Het is dus niet een  
1013 colocatie. En nee, op dat moment moeten wij vertrouwen op het besluit van de kapitein van  
1014 dat schip die volgens instructie handelt. Hij heeft op dat moment echt niet alle 220  
1015 Nederlandse lokale medewerkers en hun gezinnen, en daarnaast op basis van het  
1016 kabinetsbesluit de 60 inwonend afhankelijk die er ook zijn meegenomen. Dat kon toen echt  
1017 niet. Het was een totale onduidelijkheid, een totale chaos en een totale onzekerheid.

1018

1019 **Mevrouw Bromet (GroenLinks):**

1020 Ik vraag niet of het lokale personeel meegenomen zou zijn, maar of het ook een optie was  
1021 geweest dat het Nederlandse ambassadepersoneel bij de rest van hun collega's was gebleven.  
1022 Ik heb de minister vandaag namelijk eerder horen zeggen dat een kapitein als laatste het schip  
1023 verlaat. Dat is in dit geval niet gebeurd.

1024

1025 **Minister Kaag:**

1026 Het is altijd makkelijk om met de wijsheid achteraf en vanuit het veilige Nederland te  
1027 bedenken wat het beste is. Er komt een instructie, er is geweld, de Amerikanen zeggen: het is  
1028 nu of nooit; je moet naar de luchthaven gaan. Dan hebben onze tijdelijk zaakgelastigde en de  
1029 BSB'ers het in mijn ogen juiste besluit genomen, omdat er zoveel onduidelijk was en omdat  
1030 ze dachten dat de luchthaven voor altijd dicht zou gaan. Heel veel ambassades hebben  
1031 datzelfde advies gevolgd, en daarom hebben ze zich kunnen installeren op de luchthaven en

1032 voorbereidingen getroffen om mensen te helpen evacueren. Dat kon niet als je niet op de  
1033 luchthaven was en daar bleef.

1034

1035

1036

1037 **De heer Van Wijngaarden (VVD):**

1038 Ik kom nog graag even terug op dat ambtsbericht vanuit het head of mission in Kabul, waarin  
1039 stond dat het besluit om de Franse positie van vroegtijdig starten met evacueren natuurlijk ook  
1040 politieke elementen in zich droeg. Dat staat erin met het woord "natuurlijk" erbij. Nu is mijn  
1041 vraag aan de minister de volgende. U heeft aangegeven dat er geen andere inlichtingenpositie  
1042 was bij de Fransen. Ik heb het net even nagekeken, maar eind augustus stond er een artikel in  
1043 Le Monde en de Financial Times waarin staat dat de inlichtingen weliswaar vergelijkbaar  
1044 waren, maar de taxatie en de analyse daarvan was veel pessimistischer dan van de andere  
1045 landen. Is er terugkijkend bij de, naar ik meen, negen andere landen niet sprake geweest van  
1046 wensdenken?

1047

1048 **Minister Kaag:**

1049 Dat zou heel goed kunnen, maar ik denk eerlijk gezegd dat de evaluatie ook naar dit soort  
1050 elementen zou moeten kijken. Ik heb aan het begin al gesproken over de inlichtingenpositie  
1051 die we hebben, maar ook over hoe we met inlichtingen en data omgaan. Ik heb ook het  
1052 probleem van de blinde vlek genoemd, of misschien in dit geval tunnelvisie, als het niet  
1053 wensdenken is.

1054

1055 **De heer Van Wijngaarden (VVD):**

1056 Nee, dan staat hij genoteerd. Dank u wel.

1057

1058 **De heer Kuzu (DENK):**

1059 Ik wil even terugkomen op een interruptie van mevrouw Bromet over de kennis die de  
1060 minister van Buitenlandse Zaken niet had over een Frans evacuatievliegtuig in juli, terwijl dat  
1061 in april was aangegeven. De Fransen hebben dat in april al aangekondigd. Dat staat in Le

1062 Monde, een kwaliteitskrant in Frankrijk. De vraag is: wat gaat de minister van Buitenlandse  
1063 Zaken in de toekomst doen om, waar het gaat om situaties van leven en dood, van enorme  
1064 onzekerheid, ervoor te zorgen dat dit nooit meer gaat gebeuren?

1065

1066

1067 **Minister Kaag:**

1068 Ik denk dat de informatievoorziening aan de minister een hele belangrijke is. Je hebt  
1069 natuurlijk besluitvormingsmomenten, maar daar moeten we ook intern bij Buitenlandse Zaken  
1070 naar kijken en. Hoe kan het dat het handelingsperspectief en de inschatting hoe belangrijk  
1071 informatie op dat moment kan zijn ... De informatie dateert van ... Ik weet niet welke datum  
1072 de heer Kuzu noemde?

1073

1074 **De heer Kuzu (DENK):**

1075 April.

1076

1077 **Minister Kaag:**

1078 Ik moet in ieder geval in de keten nagaan op welke momenten waar geïnformeerd is, maar ik  
1079 ben zelf niet geïnformeerd. Dat is natuurlijk een enorme les. Dat gaan we ook bespreken. We  
1080 gaan kijken hoe je met de informatie omgaat: wat betekent dat, waar zijn de checks and  
1081 balances, als het verschil had gemaakt? Maar ik zei ook, zo zeg ik richting de heer Kuzu:  
1082 afgaand op zowel de taxatie van de ambassade in Kabul en de taxatie van alle andere partners,  
1083 kan ik niet zeggen dat ik op dat moment, als ik het wel had geweten, anders had gehandeld.  
1084 Dat klinkt stoer. Het is leuker om dat te suggereren, maar ik kan naar eer en geweten niet  
1085 zeggen dat ik dat wel had gedaan. Dat weet ik niet.

1086

1087 **De heer Kuzu (DENK):**

1088 Dat is dan ook wel iets waar de minister wat mij betreft op moet terugkomen. We lezen in de  
1089 berichten die via de Volkskrant naar buiten zijn gekomen dat het ambassadepersoneel heel  
1090 duidelijk maakte dat er sprake was van een dreiging. De minister zegt daarvan: dat is dan  
1091 meegenomen in het veiligheidsbeeld. Hoe kan het dan zo zijn dat daar vervolgens niks mee



1092 wordt gedaan? Dat probeer ik oprecht te begrijpen. Het wordt opgenomen in het  
1093 veiligheidsbeeld over de situatie in Afghanistan en Kabul in het bijzonder. Maar hoe kan het  
1094 nou zo zijn dat, wanneer het is opgenomen in het veiligheidsbeeld, er niet naar is gehandeld?

1095

1096

1097 **Minister Kaag:**

1098 Sorry, ik zocht nog even naar het antwoord op de vraag wanneer ik was geïnformeerd over de  
1099 Franse informatie, maar die kan ik even niet vinden in al die papieren. Vroeg de heer Kuzu nu  
1100 naar de Franse taxatie, hoe die niet is meegenomen in het veiligheidsbeeld?

1101

1102 **De heer Kuzu (DENK):**

1103 Nee, het gaat om de signalen vanuit het eigen ambassadepersoneel, lokale Afghanen. De  
1104 minister heeft in de beantwoording van de vragen aangegeven dat die werden meegenomen in  
1105 het veiligheidsbeeld. Dat komt keer op keer terug in de beantwoording. Het wordt opgenomen  
1106 in het veiligheidsbeeld, er worden scenario-analyses gemaakt, er worden impactanalyses  
1107 gemaakt, maar er wordt niet naar gehandeld. We hebben het over de cultuur binnen het  
1108 departement van Buitenlandse Zaken, maar ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat dat  
1109 ook voor Defensie geldt. Ik zou de minister graag willen vragen om er op korte termijn een  
1110 keer op terug te komen, want dit is gewoon niet goed.

1111

1112 **Minister Kaag:**

1113 Ik denk dat de heer Kuzu nu een gemakkelijke conclusie trekt. Ik begrijp die wel, want ik  
1114 weet als geen ander dat lokaal personeel, waar dan ook ter wereld, de beste bron van  
1115 informatie en contacten is en ook vaak een sociale, culturele en politieke taxatie maakt die  
1116 veel beter is dan al het uitgezonden personeel. Dat is één. Tegelijkertijd blijkt uit de vele  
1117 berichten die zijn gedeeld dat uiteindelijk de ambassade dit meeneemt. De ambassadeur maakt  
1118 de weging. Die doet de politieke rapportage in overleg met het departement. Het wordt dus  
1119 gewogen. Het is ook zo dat, in contrast daarmee, bijvoorbeeld bij veel Nederlanders met een  
1120 Afghaanse achtergrond kennelijk door hun familie werd gesuggereerd: je kunt komen, want  
1121 het is wel oké. Er zijn dus heel veel bronnen van informatie en die nemen we altijd mee. Maar  
1122 ik ben het ermee eens dat wij ook bij het departement moeten kijken of we de informatie die

1123 we krijgen van onze eigen mensen wel voldoende gebruiken of dat die eigenlijk niet genoeg  
1124 gehoord wordt. Dat moet ook, los van alle onafhankelijke evaluaties, in onze eigen interne  
1125 exercitie worden meegenomen. Doen we er genoeg mee of hebben we eigenlijk een beetje  
1126 oogkleppen op?

1127

1128 **De heer Jasper van Dijk (SP):**

1129 Ik heb een vraag over dat rare, bizarre verhaal over die 3 van 60 mensen die mee mochten.  
1130 Voordat ik hem stel, wil ik eerst weten of de minister hem gaat doorverwijzen naar een ander  
1131 blokje, of dat ze er nog over begint.

1132

1133 **Minister Kaag:**

1134 Ik denk dat de blokjes zo langzamerhand zijn geëvaporeerd. Ik kom zo op de 60 en de 3.

1135

1136 **De heer Jasper van Dijk (SP):**

1137 Gaat uw gang.

1138

1139 **Minister Kaag:**

1140 Ik probeer ook even mijn papieren uit te zoeken. Dat doe ik wel aan het eind. Ik zit nog steeds  
1141 in het blokje "uitvoering Belhaj", maar dat doet er niet toe.

1142

1143 Het is belangrijk om ermee te beginnen dat het resultaat is dat alle lokale staf — minus twee  
1144 mensen die eigenstandig in Afghanistan wilden blijven; hun is vaak verzocht om mee te  
1145 komen, maar zij wilden om hun eigen redenen niet vertrekken — hun kerngezin en  
1146 uiteindelijk 60 inwonenden die een afhankelijkheid hadden van de mensen die gingen  
1147 vertrekken allemaal in Nederland in veiligheid zijn. Ze zijn iedereen hier enorm dankbaar.

1148

1149 Ja, er heeft een discussie plaatsgevonden. In eerste instantie was dat om te kijken wat een  
1150 kerngezin is. Het verzoek vanuit de lokale staf was om veel meer gezinsleden mee te nemen.  
1151 Dat is heel begrijpelijk, omdat mensen vaak bij elkaar wonen. Het Nederlandse concept van

1152 het kerngezin is totaal niet van toepassing in veel samenlevingen buiten Europa. Er was wel  
1153 een precedent door de tolkenregeling. Voor de tolkenregeling gold: tolken, kerngezinnen en  
1154 met hoge uitzondering een aantal afhankelijk inwonenden. Door die lens is gekeken naar het  
1155 verzoek van het lokale ambassadepersoneel. Dat is in fasen gegaan.

1156

1157 De suggestie om er drie van te maken, is denk ik een foute. Er is in de ministerraad gekeken  
1158 en er is overleg geweest, om af te ronden dat het lokale personeel met een kerngezin kon  
1159 komen. Er is een discussie geweest over de vraag hoeveel anderen konden meekomen. Er zijn  
1160 op ambtelijk niveau gesprekken geweest met de IND over de vraag of de IND kon kijken wie  
1161 vanuit de 60 personen ook afhankelijk inwonend waren. Gelijke monniken, gelijke kappen:  
1162 kan het precies hetzelfde zijn als bij de tolkenregeling?

1163

1164 Het bleek juist onder die moeilijke omstandigheden best moeilijk om mensen te spreken en  
1165 informatie te krijgen op basis waarvan de IND een afweging moest maken. Toen is door  
1166 Buitenlandse Zaken met de ambassadeur gesproken en is gezegd: er is nog geen akkoord. Dan  
1167 zou het namelijk net lijken of de tolken, die eerder zijn gekomen en die er al waren, daar  
1168 minder rechten aan hebben kunnen ontleen. We moeten een consistent beleid uitvoeren. Het  
1169 beleid dat daarbij plaatsvond, is daarop getoetst.

1170

1171 Toen is gekeken wie de meest kwetsbaren van de inwonenden waren. Het is niet: maak er drie  
1172 van. Dat staat er inderdaad ongelukkig. Uiteindelijk heeft het kabinet gelukkig en met  
1173 voortschrijdend inzicht besloten dat alle 60 personen voor wie het verzoek was ingediend,  
1174 konden komen. Daar ben ik heel blij mee. Dat is het proces zoals ik dat beschrijf.

1175

1176 **De heer Jasper van Dijk (SP):**

1177 Wat een ongelofelijk schouwspel is dit. We hebben het over het lokale ambassadepersoneel  
1178 dat al vanaf april om hulp roept. Er werd geen antwoord gegeven. Uiteindelijk wordt op 11  
1179 augustus in een bewindspersonenoverleg besloten dat 3 van de 60 familieleden mee mogen,  
1180 naast het kerngezin. 3 van de 60 mensen mogen mee! Er is dus een soort macaber kwartetspel  
1181 gespeeld binnen uw kabinet. Ik hoor het graag als dat anders is gegaan. Hoe bent u in  
1182 vredesnaam op het getal 3 gekomen? U weet ook dat de ambassadeur heeft gezegd: dat gaan

1183 we niet doen. Zij wilde niet zeggen: die 3 wel en die 57 niet. Dat is luguber en dat is  
1184 onacceptabel. De ambassadeur verdient een heel dik compliment voor haar houding in dezen.  
1185 Maar hoe bent u in vredesnaam op dat getal 3 gekomen? Wat is daar gebeurd?

1186

1187

1188 **Minister Kaag:**

1189 Ik zei net dat ik ... Ik kan niet citeren uit bijvoorbeeld telefoongesprekken. Na mijn aantreden,  
1190 eind mei, werd ik door Buitenlandse Zaken heel snel bijgepraat over het belang en de  
1191 noodzaak van de evacuatie van lokaal ambassadepersoneel. Daarna hebben we gezegd: werk  
1192 het uit en praat ook met de andere ministeries, met het oog op vergelijkbaarheid en dezelfde  
1193 toepassing van de regeling die getroffen is voor de tolken.

1194

1195 Voor de tolken gold dat er een aantal kwetsbare inwonenden waren, zoals dat heet, die  
1196 voldeden aan het geldend asiel- of migratiebeleid — ik hoop dat ik me niet te onzorgvuldig  
1197 uitdruk. Toen zijn er een aantal gesprekken geweest. Zoals ik net beschreef, is toen gezegd:  
1198 wie is nu echt kwetsbaar? Een kerngezin bestaat uit man, vrouw — meestal man en vrouw in  
1199 Afghanistan — en kinderen en jongvolwassenen tot 25 jaar. Die mochten komen. Daarnaast  
1200 was er bijvoorbeeld de situatie dat een alleenstaande vrouw, die bij haar broer en diens vrouw  
1201 woonde, zei: ik wil niet naar Nederland zonder mijn broer en zijn vrouw. Dat soort situaties.  
1202 Wij hebben het daar een aantal malen over gehad. Het eerste verzoek aan de ambassadeur  
1203 was: ga overleggen met de IND — dat kunt u lezen — om te kijken waar de ruimte is, maar er  
1204 is een geldend asiel- en migratiebeleid. In de gesprekken, en uiteindelijk in augustus, is het  
1205 juiste besluit gevallen dat alle 60 mee konden komen.

1206

1207 **De heer Jasper van Dijk (SP):**

1208 Uiteindelijk is besloten dat iedereen mee kon. Gelukkig. Maar dat maakt het nog  
1209 onbegrijpelijk en nog duisterder dat aanvankelijk vanuit het kabinet tegen de ambassadeur is  
1210 gezegd: beste ambassadeur, 3 van de 60 mogen er mee, u moet er 57 achterlaten. Dat is tot  
1211 stand gekomen in een onderhandeling door de vier bewindslieden die hier zitten. Die hebben  
1212 dus allemaal getallen genoemd. Ik hoor graag van u allemaal welk getal u heeft genoemd.  
1213 Mevrouw Kaag, heeft u op 10 ingezet, op 2, op 7, of op 100? Laat het ons weten. Maar bent u

1214 het ermee eens dat het echt bizar en echt onacceptabel is dat u het idiote voorstel aan de  
1215 ambassadeur hebt voorgelegd dat zij slechts 3 mensen naar Nederland mocht laten halen, in  
1216 plaats van het volledige aantal van 60?

1217

1218

1219 **Minister Kaag:**

1220 Zoals ik al eerder zei: op basis van advies, en ook op basis van de geldende asiel- en  
1221 migratietoets, is aan de ambassadeur gevraagd, op ambtelijk niveau: kijk wie daadwerkelijk in  
1222 aanmerking komt volgens de geldende wet- en regelgeving, ook gelet op het contrast met de  
1223 tolken, die zich niet achtergesteld mogen voelen. Dat leefde ook. Uiteindelijk was het  
1224 resultaat, waarvan ik al zei dat ik daar heel blij mee ben, dat die 60 wel konden komen.

1225

1226 **De heer Kuzu (DENK):**

1227 Dat was niet helemaal een antwoord op de vraag. Uit die analyse bleek dus dat de minister  
1228 van Buitenlandse Zaken, mevrouw Kaag, toestemming kon geven om 3 van de 60 personen  
1229 hier naartoe te halen. Of was dat niet mevrouw Kaag, maar meneer Rutte? Wie van de twee  
1230 was het eigenlijk?

1231

1232 **Minister Kaag:**

1233 Nee, ik heb net een aantal malen beschreven dat op basis van de tolkenregeling tolken,  
1234 kerngezinnen en een aantal afhankelijke inwonenden mochten komen, op basis van de  
1235 geldende wet- en regelgeving op het vlak van asiel en migratie. Het verzoek aan de  
1236 ambassade is gedaan: gelijke monniken, gelijke kappen, kijk daar nogmaals naar, anders is er  
1237 een heel grote lacune tussen wat we voor de tolken wel hebben gedaan, die evenzeer  
1238 Nederland hebben gediend, en het heel belangrijke lokale ambassadepersoneel en hun  
1239 families. Dus het verzoek was: kijk er nog een keer naar. Ik denk niet dat serieus is bedoeld  
1240 dat het alleen maar drie mensen mocht betreffen.

1241

1242 **De heer Kuzu (DENK):**

1243 Maar volgens de wet- en regelgeving waren dat slechts 3 personen van de 60. De minister  
1244 geeft immers aan dat op basis van de huidige wet- en regelgeving moest worden bekeken  
1245 hoeveel personen daarvoor in aanmerking kwamen. We lezen vervolgens uit de cijfers terug  
1246 dat het er drie waren en dat de ambassadeur in Kabul — echt een heldin wat mij betreft —  
1247 aangeeft: dat gaan we gewoon niet doen, we gaan niet 57 mensen in de steek laten. Mijn  
1248 vraag is: was dat nou het voorstel van mevrouw Kaag of het voorstel van meneer Rutte?

1249 **Minister Kaag:**

1250 Ik heb nu al een paar keer benoemd dat het verzoek is gedaan om op basis van consultatie  
1251 nogmaals te kijken naar de groep die er is. Wie daarvan behoort tot de afhankelijk  
1252 inwonenden? Dat zijn wellicht niet alle 60. Dat is een heel legitiem verzoek. Ik geloof niet dat  
1253 het de bedoeling is geweest om te zeggen: het mogen er maar drie zijn.

1254

1255 **Mevrouw Piri (PvdA):**

1256 Maar het was wel de uitkomst! Ik hoor de minister zeggen dat zij blij is dat uiteindelijk het  
1257 juiste besluit is genomen: alle 60 mensen naar Nederland. Daaruit begrijp ik dat zij eigenlijk  
1258 heel veel begrip had voor het verzoek vanuit de ambassade. Dan is mijn vraag de volgende:  
1259 heeft de minister op 13 augustus in de ministerraad geprobeerd haar collega's daarvan te  
1260 overtuigen? Waarom is het op dat moment niet gelukt om een akkoord te krijgen om alle 60  
1261 mee te nemen?

1262

1263 **Minister Kaag:**

1264 Ik geloof dat we niet spreken vanuit de ministerraad. We hebben er een aantal malen over  
1265 gesproken. Zoals ik zei, ben ik blij met het eindbesluit en eenieder die hier zit.

1266

1267 **Mevrouw Piri (PvdA):**

1268 Mijn conclusie is dan dat u toen een pleidooi heeft gehouden om 60 mensen toe te staan  
1269 hierheen te komen en dat er geen akkoord was in de ministerraad.

1270

1271 **Minister Kaag:**

1272 Die conclusie komt totaal voor rekening van mevrouw Piri. Ik denk dat ik genoeg heb  
1273 beschreven dat het kabinet ook voortschrijdend inzicht heeft. Wij staan allen achter dit  
1274 besluit.

1275

1276

1277

1278 **De heer Ceder (ChristenUnie):**

1279 De minister was er zelf bij toen het besluit werd vastgesteld. Dat besluit is vervolgens  
1280 doorgeleid naar de ambassadeur. Wat was dat besluit dat genomen werd?

1281

1282 **Minister Kaag:**

1283 Dat was het uitzonderlijke en terechte besluit — ik moet het nogmaals zeggen — dat  
1284 Nederland voor het eerst lokaal ambassadepersoneel en hun kerngezinnen naar Nederland  
1285 gaat halen. Er werd nog gekeken naar het verzoek dat werd gedaan, namelijk wie van de  
1286 afhankelijke inwonenden eventueel ook zouden kunnen komen. Daar zijn al die wisselingen  
1287 uit voortgekomen.

1288

1289 **De heer Ceder (ChristenUnie):**

1290 Dat kan ik volgen, maar dan snap ik de ratio niet waarom het er van de 60 naar 3 zouden  
1291 moeten zijn. Was het dan een afhankelijke ratio ten opzichte van de tolken? Ik hoor graag van  
1292 de minister waarom het er drie zouden moeten zijn. U heeft het besluit genomen dat een  
1293 aantal mensen mee mogen. Dat kan ik volgen. Maar wat ik niet kan volgen, is dat de  
1294 ambassadeur vervolgens letterlijk zegt: ik heb goed nagedacht over uw verzoek om uitvoering  
1295 te geven aan een besluit van het BIWO om de lijst van hardheidsclausulegevallen terug te  
1296 brengen van 60 naar 3. Dit lijkt mij het heldere besluit. U zegt dat het besluit genuanceerder  
1297 ligt, maar kunt u mij dan uitleggen hoe de ambassadeur zich genoodzaakt voelde om drie  
1298 personen te kiezen?

1299

1300 **Minister Kaag:**

1301 Ik heb het al een aantal malen gezegd. Ik denk dat dat begrepen is als: als het niet de 60  
1302 kunnen worden omdat ze niet voldoen aan de criteria zoals die al sinds jaar en dag gesteld zijn  
1303 in overeenstemming met de commissie voor asiel en migratie van deze Kamer ... Daar is een  
1304 telefoongesprek aan voorafgegaan. Ik denk dat deze e-mail een reactie daarbovenop is. Die  
1305 heeft u volgens mij ook ontvangen. Er is een reactie gekomen van de plaatsvervangend  
1306 secretaris-generaal die zegt: ga nogmaals in overleg met de IND. Niemand heeft dus ooit  
1307 gezegd dat het er drie moeten zijn. Het was een richting om te zeggen: kijk wie er  
1308 daadwerkelijk onder kan vallen. Misschien zijn het er niet zo veel. Het was een verzoek aan  
1309 de ambassadeur.

1310

1311 **Minister Kaag:**

1312 Dan ga ik ...

1313

1314 **De heer Dassen (Volt):**

1315 Mijn vraag gaat eigenlijk iets breder. Ik hoor over protocollen, over bestaande wetgeving en  
1316 over wat er wel past en wat er niet past. Tegelijkertijd hoor ik de minister ook zeggen: we  
1317 zaten in een niet eerder vertoonde situatie, een crisissituatie. Waar andere landen laten zien  
1318 dat mensen verwelkomd werden en dat mensen opgenomen werden, heb ik het gevoel dat we  
1319 hier in Nederland alleen maar hebben vastgehouden aan die protocollen en aan die bestaande  
1320 wetgeving. Waar was het leiderschap vanuit het kabinet om te zeggen: oké, we zitten in een  
1321 crisissituatie, er zitten daar mensen in nood en we gaan ervoor zorgen dat die mensen naar  
1322 Nederland worden gehaald, ongeacht de protocollen die er zijn?

1323

1324 **Minister Kaag:**

1325 Ik denk dat de tolkenregeling er natuurlijk een van is. Het tweede is het besluit om een aantal  
1326 mensen die voor de Nederlandse ambassade hebben gewerkt naar Nederland te halen, in zijn  
1327 totaliteit, de hele groep. Nederland heeft een ander migratiebeleid dan een Engeland of een  
1328 Canada, zo zeg ik richting de heer Dassen. Dat weet hij ook. Maar veel landen kampen nu met  
1329 dezelfde dilemma's en willen nog steeds veel meer mensen helpen, evacueren en hiernaartoe  
1330 halen, op basis van een humane opstelling en de noodzaak om te beschermen. Maar daarop  
1331 komen we zo terug, bij de uitvoering van de motie-Belhaj.



1332

1333 **De heer Dassen (Volt):**

1334 De tolkenregeling is natuurlijk deels aangejaagd door de Kamer, maar ik snap de worsteling  
1335 van de minister van Buitenlandse Zaken in dezen, omdat we inderdaad een regering hebben  
1336 die zich schandalig opstelt op dit gebied.

1337

1338 **Minister Kaag:**

1339 Ik ga nu door naar de motie-Belhaj, mevrouw de voorzitter. Daarover zijn een aantal vragen  
1340 gesteld. De heer Van Dijk ...

1341

1342 **De heer Omtzigt (het lid Omtzigt):**

1343 In dit blokje had ik nog een vraag gesteld over het feit dat er intensief contact lijkt te zijn, als  
1344 ik naar de minister luister, met de tolken die daar nog achtergebleven zijn en met de mensen  
1345 met een Nederlands paspoort. Ik hoor van die mensen echter dat zij maximaal één e-mailtje  
1346 gehad hebben in de afgelopen twee weken. Is er nou intensief contact? Kunnen die mensen  
1347 iemand bellen? Hebben ze een vast contactpersoon bij het ministerie van Buitenlandse Zaken  
1348 die ze kunnen bellen, of niet?

1349

1350 **Minister Kaag:**

1351 Er wordt minimaal wekelijks contact gezocht met degenen die nog op de lijst stonden, dus  
1352 met de 70, met de Nederlanders en met een aantal andere mensen. In principe moet iedereen  
1353 gecontacteerd zijn. De laatste twee weken heeft dat al plaatsgevonden. Misschien kent de heer  
1354 Omtzigt een aantal gevallen van mensen die niet bereikt zijn. Dat durf ik echt niet uit te  
1355 sluiten. Ik weet ook dat het consulaire team van Buitenlandse Zaken juist blijft doorwerken  
1356 om contact te houden. Ze kunnen niet altijd iedereen bereiken, maar er wordt speciale  
1357 aandacht aan gegeven. Ik heb dat ook expliciet verzocht en we blijven extra mensen in dienst  
1358 houden, alleen maar om de mensen in Afghanistan te kunnen ondersteunen.

1359

1360 **De heer Omtzigt (het lid Omtzigt):**

1361 Maar een keer per week een mail is dus ook contact, waarmee je niet zo veel kunt. Dat  
1362 betekent echt: op andere manieren.

1363

1364 **Minister Kaag:**

1365 Bellen is dit, telefoongesprekken.

1366

1367 Blokje 3

1368 **Mevrouw Belhaj (D66):**

1369 De minister gaf aan dat 23.000 mensen eigenlijk nader uitgezocht zouden moeten worden. Ik  
1370 vraag me het volgende af. We horen natuurlijk heel veel geluiden. Mensen zijn heel erg in  
1371 paniek. Ook vanochtend zeiden mensen: help ons, alsjeblieft. Er hebben mensen huilend  
1372 tegenover ons gestaan om te vertellen: ik wil gewoon duidelijk maken waar ik zit en wil goed  
1373 contact hebben. Ik vraag me af of er iets is wat het ministerie nog meer zou kunnen doen om  
1374 voor die mensen in de complexe situatie waarin ze zitten zo veel mogelijk het signaal af te  
1375 geven: we blijven dag in, dag uit ons best doen om ervoor te zorgen dat u, als u recht heeft op  
1376 asiel in Nederland, uiteindelijk naar Nederland kunt komen, zodat u veilig bent.

1377

1378 **Minister Kaag:**

1379 Ja. Ik hoor zeer zeker de vraag en ik herken natuurlijk ook de enorme zorgen van familieleden  
1380 en van de mensen die zelf nog steeds vastzitten in Afghanistan. Wij zijn nu echt heel actief in  
1381 gesprek met de UNHCR en de IOM. Ik hoop eigenlijk dat we snel tot een akkoord kunnen  
1382 komen en dat we dan ook aan alle mensen die het betreft mee kunnen geven dat daar de  
1383 informatie is, dat ze zich daar moeten melden, als ze dat nog niet gedaan hebben, en dat daar  
1384 het vervolgcontact moet lopen. Intussen wordt in de opschoning van de database ook gekeken  
1385 welke informatie en berichtgeving wij kunnen sturen naar iedereen die daarin staat, zodat zij  
1386 weten waar ze aan toe zijn op dit moment. Maar op dit moment kunnen we nog weinig  
1387 zeggen, want we weten nog niet hoe het vervolgtraject kan gaan lopen.

1388

1389 **Mevrouw Belhaj (D66):**

1390 Dan heb ik nog een vervolgvraag. Er zijn natuurlijk gradaties in de mensen die risico lopen.  
1391 Een aantal van die mensen heeft echt een hooghoogrisicoprofiel. Sterker nog, iemand legde  
1392 mij uit: het is de hoofdprijs als ik vermoord word, want dan geef je meteen een heel duidelijk  
1393 signaal af aan de rest van de samenleving over wat wel of niet geaccepteerd is. Dat is  
1394 natuurlijk afschuwelijk. Maar is er binnen die complexiteit van het uitzoeken van de lijst nog  
1395 ergens een mogelijkheid om ook goed te blijven kijken naar mensen die echt het hoogste  
1396 risico lopen? Ik bedoel dat we die dan ook zo veel mogelijk, wanneer dat weer kan,  
1397 bijvoorbeeld door safehouses of wat dan ook, een veilige plek geven als ze niet veilig zijn op  
1398 de plek waar ze zich nu begeven.

1399

1400 **Minister Kaag:**

1401 Ja. Dat is natuurlijk heel belangrijk, maar ik moet er wel bij zeggen dat op dit moment  
1402 niemand van ons en onze bevriende landen in Kabul is. Dit is dus gewoon heel lastig om als  
1403 toezegging te doen. Wij bespreken dit met een aantal gelijkgezinde landen. Ik heb de EU  
1404 gevraagd om zo snel mogelijk, wanneer dat veilig kan, naar Kabul terug te gaan. Wij  
1405 onderzoeken dit zelf ook, samen met Frankrijk, Italië, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk.  
1406 Het is ook iets wat de premier en ik zullen bespreken met premier Johnson en mijn  
1407 counterpart. Wij zetten dus echt alles op alles om zo snel mogelijk terug te kunnen gaan.  
1408 Daarbij blijft dat we geen enkele garantie kunnen geven voor de veiligheidssituatie daar. De  
1409 berichtgeving over de taliban is natuurlijk schrikwekkend. We zitten dus in een hele donkere  
1410 zone, maar wij willen terug en willen helpen. Wij zijn ook in gesprek met de UNHCR en  
1411 andere organisaties om te kijken wat zij eventueel kunnen doen. Dat is misschien geen  
1412 traditioneel mandaat, maar hoort wel in de categorie "bescherming bieden".

1413

1414 **De heer Boswijk (CDA):**

1415 Ik las in een persbericht van gisteravond laat dat de UNHCR heeft gezegd dat ze op dit  
1416 moment helemaal geen activiteiten in Afghanistan hebben en dat het ze ook min of meer  
1417 verboden is om Afghanen op te vangen in de landen eromheen. Herkent u dat signaal?

1418

1419 **Minister Kaag:**

1420 Nee, want de UNHCR doet al sinds jaar en dag aan opvang in landen in de regio. Ze zijn  
1421 misschien op dit moment niet met een internationale staf in Kabul, maar ik meen dat de Hoge  
1422 Commissaris voor de Vluchtelingen zelf gaat afreizen naar Afghanistan voor een eerste  
1423 gesprek met de taliban. Het is heel ongebruikelijk dat de UNHCR niet in een land is, ook een  
1424 land als Afghanistan. Ik ga er dus van uit dat dit echt heel tijdelijk is.

1425

1426

1427 **De heer Boswijk (CDA):**

1428 Een totaal andere vraag. U had het zojuist over 70 Belhajtjes, of zo; ik weet niet meer precies  
1429 hoe u het zei.

1430

1431 **De heer Boswijk (CDA):**

1432 De belhajers, excuus. Waar is dat aantal op gebaseerd? Is er nog een kans dat dat aantal groter  
1433 wordt? Want er zit natuurlijk wel een groot verschil tussen 70 en 20.000. Het zal ongetwijfeld  
1434 ergens tussenin zitten, maar waar is het op gebaseerd? En schat u in dat dat aantal nog gaat  
1435 groeien?

1436

1437 **Minister Kaag:**

1438 Er zijn 70 mensen die waren gebeld. Die hadden een oproep gehad. Ik heb dit eerder deze  
1439 avond gemeld. Zij hadden op de laatste vlucht moeten zitten, maar hebben dat niet gered door  
1440 chaos, door de onveiligheid, door de checkpoints. Er is ook één persoon gearresteerd maar  
1441 inmiddels weer vrijgelaten. Het is dus een groep van 70 mensen. Onze ultieme eerste  
1442 verplichting hebben we aan hen. Zij hadden al geëvacueerd moeten zijn.

1443

1444 **De heer Eppink (JA21):**

1445 Ik wil u wat vragen over de reikwijdte van de Belhaj-motie. Volgens NRC Handelsblad van  
1446 13 september zou u hebben gezegd dat deze groep veel te groot wordt. Te veel belhajers.  
1447 Klopt dat? Kunt u dat nader uitwerken?

1448

1449 **Minister Kaag:**

1450 Ik ga niet de NRC recenseren. Maar het is natuurlijk wel zo dat als je kijkt naar de meldingen,  
1451 de e-mails, 40.000, en de reikwijdte van het aantal personen ... Dat heb ik daar destijds mee  
1452 bedoeld: dat het een heel grote groep is. Als je kijkt naar onze opvangmogelijkheden, de  
1453 belasting en ook het draagvlak, is er bij de opstelling van de motie misschien niet helemaal  
1454 gedacht aan deze enorme reikwijdte. Dat was mijn inschatting.

1455

1456 **Mevrouw Teunissen (PvdD):**

1457 Ik heb een vraag over de afstemming met andere landen van de behandeling van de mails die  
1458 binnenkomen. We zien dat het Verenigd Koninkrijk een echt heel andere manier van het  
1459 behandelen van aanvragen hanteert dan het sluiten van de mailbox, de manier die de minister  
1460 hier voorstelt. Het Verenigd Koninkrijk zet namelijk gewoon de huidige werkwijze door.  
1461 Daarmee laten ze zien dat zodra er kansen zijn, zodra zij mogelijkheden zien om mensen te  
1462 evacueren, de inzet zal zijn dat zij dat zullen doen. Dat is iets wat ze uitdragen door door te  
1463 gaan met de huidige methode. De minister kiest hier echt voor een andere methode. Zij zegt  
1464 namelijk: nee, wij sluiten de mailbox en we verwijzen mensen door naar de UNHCR. Dat is  
1465 echt een heel andere stap dan het afhandelen in Nederland.

1466

1467 **Minister Kaag:**

1468 Even voor de goede orde: als consulaire dienstverlener van het eerste uur heeft Buitenlandse  
1469 Zaken de mailbox gehanteerd. Wij hebben niet de kennis of het mandaat om over  
1470 asielaanvragen te oordelen. Maar belangrijker is dat het Verenigd Koninkrijk gezegd heeft  
1471 bereid te zijn om 5.000 Afghanen in één jaar op te nemen. Ze zetten daarvoor een speciaal  
1472 programma op. Wij hebben in deze brief als kabinet gezegd dat wij willen kijken, in  
1473 samenwerking met en uitvoering door UNHCR en IOM — een van de twee of beide, idealiter  
1474 beide — wie van alle aanmeldingen in aanmerking komt onder de motie-Belhaj. Dan zullen  
1475 we met de Kamer nader in overleg gaan over de criteria die toegepast zouden moeten worden,  
1476 over een quotum — het Verenigd Koninkrijk heeft in feite een jaarlijks quotum van 5.000  
1477 mensen — en over het tijdsplan. Hoelang moet het bijvoorbeeld doorlopen en wil je dit vele  
1478 jaren doen? Dat zijn allemaal nog vragen; wij hebben er nog geen besluit over genomen als  
1479 kabinet. Wij komen er later op terug, hopelijk als we een aantal principeafspraken hebben  
1480 kunnen maken met UNHCR en IOM. Duitsland heeft bijvoorbeeld te kampen met 300.000

1481 mails en het hanteert, meen ik, dezelfde methode. Het is ook in overleg met UNHCR en IOM.  
1482 Het Verenigd Koninkrijk ook, een aantal landen. Zelfs de Amerikanen, die een heel genereus  
1483 vluchtelingenprogramma hebben herstart onder president Biden — president Trump had het  
1484 gestopt — hebben dezelfde dilemma's als wij. Wij willen ook samen met hen optrekken om  
1485 bijvoorbeeld een special admissions programme op te zetten, waaronder dan de groep-Belhaj  
1486 zou kunnen vallen. Dat is de inzet, maar we hebben nog geen aantallen genoemd.

1487

1488 **De heer Van Wijngaarden (VVD):**

1489 Ik hoorde de minister even zeggen: dan hopen we een akkoord te sluiten. Maar de minister  
1490 gaf ook al even aan dat het gaat om hele grote groepen: nu 23.000 en er komen er 100 bij. We  
1491 moeten kijken hoeveel precies daar dan echt onder vallen.

1492

1493 **De heer Van Wijngaarden (VVD):**

1494 Nou, dat ik wel mag hopen dat het inderdaad ... Kijken is prima, maar akkoorden sluiten is  
1495 wat mij betreft niet prima. Betrek eerst de Kamer daarbij voordat zoiets überhaupt aan de orde  
1496 is. Heb ik dat goed begrepen?

1497

1498 **Minister Kaag:**

1499 Ja, ik wil dat graag bevestigen namens het kabinet. Er worden verkennende gesprekken  
1500 gevoerd en wij zullen weer in contact treden met de Kamer om te spreken over de mogelijke  
1501 uitvoering, criteria, tijdspad en een quotum.

1502

1503 **Mevrouw Piri (PvdA):**

1504 Ik hoor de minister zeggen: wij voeren de motie-Belhaj uit. Tegelijk hoor ik haar zeggen:  
1505 maar we gaan nog wel criteria bepalen, we gaan nog wel een mogelijk maximumaantal  
1506 bepalen en ook nog kijken naar een tijdspad. Ik snap het niet.

1507

1508 **Minister Kaag:**

1509 De motie-Belhaj had natuurlijk twee delen. Er wordt ook gesproken over de bescherming van  
1510 mensen als evacuatie niet meer mogelijk is. Het is natuurlijk van belang dat we kijken wie de  
1511 mensen zijn, wat de mate van acuutheid en schrijnendheid is, wat de kwetsbaarheid is ten  
1512 gevolge van activiteiten en welke risico's ze lopen. Daarin zullen, vrees ik, keuzes gemaakt  
1513 moeten worden. Daar heb je criteria voor nodig, een quotum en wellicht ook een tijdpad. De  
1514 tolken hebben het recht om naar Nederland te komen op basis van de werkzaamheden die ze  
1515 hebben uitgevoerd. Er is brede steun en natuurlijk committering om de motie uit te voeren,  
1516 maar dat vergt meer werk.

1517

1518 **Mevrouw Piri (PvdA):**

1519 Ik moet dit even verwerken. Volgens mij hebben we als Kamer drie moties aangenomen die  
1520 gaan over ons lokale personeel: een motie van 3 juni waarvan we al concludeerden dat die  
1521 niet was uitgevoerd, een motie van 7 juli en een motie van 17 augustus van collega Belhaj. Ik  
1522 hoor nu dat er nog wordt gekeken naar criteria, maximumaantallen en kwetsbaarheden,  
1523 allemaal zaken die niet in de Kamermoties stonden. Er stond niet: alle mensen met een link  
1524 naar Nederland mits kwetsbaar, zichtbaar. Nee, dat stond er niet. Volgens mij is het de  
1525 bedoeling om de motie-Belhaj niet meer uit te voeren. Waar ik me eigenlijk ontzettend boos  
1526 over maak, is dat in de brief van het kabinet staat: we maken een uitzondering, we gooien niet  
1527 iedereen over de schutting, maar de tolken, de Nederlanders en die 70 mensen die kennelijk  
1528 niet meekonden met de laatste vlucht, die zullen we zelf nog wel evacueren. Hoe zit het dan  
1529 met al die andere oud-medewerkers van Defensie, waarvan onze krijgsmacht de werkgever  
1530 was? Echt serieus, gaan we die mensen nu overdragen aan UNHCR en IOM? Gaan we er nu  
1531 voor zorgen dat wij die verantwoordelijkheid weer niet nemen? En hoelang gaat dat duren?

1532

1533 **Minister Kaag:**

1534 Aan de mensen die al vielen onder de tolkenregeling en de andere medewerkers blijft de steun  
1535 gewoon verleend worden als dat kan, als er weer mogelijkheden zijn. Maar de motie-Belhaj  
1536 leest ook breder. Die is uitgebreid, en terecht, met andere categorieën om het zo maar te  
1537 noemen: mensen die ook kwetsbaar zijn omdat ze mensenrechtenverdedigers waren, omdat ze  
1538 voor ontwikkelingssamenwerkingsorganisaties hebben gewerkt. Maar ik denk ook dat  
1539 mevrouw Piri het met mij eens is dat een humaan asielbeleid niet opeens nu 20.000 mensen,  
1540 mochten ze allemaal in de ruimte en de breedte onder de motie-Belhaj vallen ... Dat daar

1541 minder mogelijkheid toe is. Het is dus zaak om, net zoals de Britten en de Duitsers doen, te  
1542 kijken of er zorgvuldigheid kan worden toegepast en of er criteria zijn die gepast zijn en die  
1543 recht doen aan de geest en de letter van de motie, maar die ook uitvoerbaar blijken te zijn in  
1544 de bredere zin van het woord. Ik denk dus niet dat het kabinet hier poogt om de motie niet uit  
1545 te voeren. Verre van. We zoeken naar manieren om het te doen waarop het verantwoord is en  
1546 uitvoerbaar blijkt te zijn. Op dit moment zijn we dat nog helemaal aan het uitzoeken, ook met  
1547 gelijkgezinde landen die kampen met hetzelfde volume en die dezelfde inzet en dezelfde  
1548 committering hebben, maar ook een weg zoeken om het degelijk en zorgvuldig te kunnen  
1549 doen.

1550 **Mevrouw Bromet (GroenLinks):**

1551 Even iets in aansluiting op mevrouw Piri. Ik heb de motie hier liggen. Daarin wordt rekening  
1552 gehouden met een scenario waarin de mensen, over wie we hier eindeloos hebben  
1553 gebakkeleid in het vorige debat ... Het was niet makkelijk om het kabinet zover te krijgen dat  
1554 het uitsprak wat wij in meerderheid hier bedoelden. Er is later ook nog een brief gekomen. Er  
1555 staat heel duidelijk: "indien evacuatie niet mogelijk blijkt, deze groep aan te merken als  
1556 risicogroep bij de aanvraag van asiel in Nederland". Daar staat niet: we gaan die groep nog  
1557 eens eventjes goed bekijken, wie daar wel bij horen en wie daar niet bij horen. Dus het is het  
1558 een of het ander. Of de motie wordt uitgevoerd en dan gaat het om de groep, of de motie  
1559 wordt niet uitgevoerd, maar dan vind ik het wel fair als het kabinet zegt: we gaan die motie  
1560 niet uitvoeren.

1561

1562 **Minister Kaag:**

1563 Ik vind het heel jammer dat de aannname wordt gedaan alsof we de motie niet willen  
1564 uitvoeren. We doen juist heel veel pogingen om te kijken hoe die wel uitgevoerd kan worden,  
1565 maar het is gewoon niet zo makkelijk. We hebben nu een database, een inbox met 22.000  
1566 personen en in elke mail kunnen meer mensen zitten. We weten op dit moment niet of die  
1567 mensen daadwerkelijk onder de motie-Belhaj vallen, dus dat moeten we laten uitzoeken. Er  
1568 staat ook in de kabinetsbrief dat ze als is vastgesteld dat ze onder de motie-Belhaj vallen,  
1569 aangemerkt worden als risicogroep. Op basis daarvan kunnen ze zich, mochten ze in de regio  
1570 zijn, melden bij IOM of UNHCR. In Kabul is het hetzelfde. Dan kan er een ordentelijk proces  
1571 plaatsvinden. Als ze in Nederland zijn, komen ze op basis van de aanmerking als risicogroep  
1572 in een versnelde asielpcedure. Als u nog specifieke vragen heeft, zullen we dat nog verder



1573 toelichten, maar dit is echt de intentie. Ik vind het heel jammer dat er een misverstand zou  
1574 bestaan alsof het kabinet zich niet ten volle inzet. Het is ontzettend moeilijk. Het gaat niet om  
1575 50 mensen. Het gaat om heel veel mensen en we moeten dat gewoon goed doen.

1576

1577 **Mevrouw Bromet (GroenLinks):**

1578 Maar we hebben eerder in het debat ook gehoord hoe de VVD erover denkt, namelijk dat niet  
1579 iedereen die twee stenen opgestapeld heeft voor de Nederlanders geholpen moet worden. Mijn  
1580 vraag aan het kabinet is eigenlijk of het kabinet het eens is met de invulling van de motie  
1581 zoals de VVD die eigenlijk uitlegt. Of zegt het kabinet: nee, er staat echt dat er een groep is,  
1582 die is duidelijk omschreven in de motie en die gaan we gewoon allemaal helpen?

1583

1584 **Minister Kaag:**

1585 Ik heb denk ik een paar maal de uitleg gegeven zoals die ook in de brief staat. Het is ook  
1586 gepast dat het kabinet kijkt met andere landen welke criteria van toepassing zouden zijn, wat  
1587 daarbij hoort, of er een quotum nodig is en of er een tijdpad nodig is. Gaan we tien jaar terug  
1588 in de tijd op basis van deze motie of is het aantal jaren? Ik wil niet speculeren over de typen  
1589 criteria. We komen hier nog zorgvuldig over te debatteren met deze Kamer in een  
1590 vervolgfase.

1591

1592 **De heer Stoffer (SGP):**

1593 Voorzitter. Ik heb de indruk dat we naar het einde gaan van het deel dat de minister van  
1594 Buitenlandse Zaken ons meegeeft in eerste termijn. Ik heb een heleboel dingen gehoord. Het  
1595 is mij in ieder geval helder geworden dat de coördinatie van het geheel ligt bij Buitenlandse  
1596 Zaken. Ik heb in mijn eerste termijn aangegeven dat ik als ik alles in de tijdlijn zie, goede  
1597 intenties zie, maar dat ik coördinatie mis en dat ik leiderschap mis. Ik heb gevraagd om een  
1598 stevige zelfreflectie. Ik hoor hier heel veel dingen: omstandigheden waar het aan ligt,  
1599 aannames die niet kloppen en mensen die op een bepaalde manier gehandeld hebben, de een  
1600 goed en de ander wat minder. Maar ik zou graag zien dat de minister van Buitenlandse Zaken  
1601 ook een blik naar binnen werpt en aangeeft: ik heb hier een aantal dingen gedaan als minister  
1602 van Buitenlandse Zaken — ik weet dat er twee mensen op die positie hebben gezeten, als je  
1603 die hele tijdlijn bekijkt — en dit is niet goed gegaan, maar als ik in een nieuwe situatie zou

1604 komen, zou ik dat en dat en dat anders doen. Ik mis echt dat stukje zelfreflectie, dat stukje in  
1605 de spiegel kijken waar de heer Boswijk volgens mij ook aan refereerde. Daar zou ik heel  
1606 graag echt nog wat over horen.

1607

1608 **Minister Kaag:**

1609 Ik denk dat we al een aantal zaken hebben benoemd, maar zelfreflectie en reflectie op waar  
1610 het fout is gegaan en wat we als Buitenlandse Zaken, en ikzelf als hoofdverantwoordelijke,  
1611 anders moeten doen, vergt eerlijk gezegd nog meer gesprekken en kennis. Maar ik heb een  
1612 mooi citaat van Abraham Kuyper: het boetekleed ontsiert de vrouw niet.

1613

1614 **Minister Rutte:**

1615 "De man".

1616

1617 **Minister Kaag:**

1618 Ik heb hier staan "ontsiert de vrouw niet".

1619

1620 **Minister Kaag:**

1621 Het staat iedereen vrij om hierover te debatteren, maar volgens mij heb ik nu de microfoon.  
1622 Maar voor de SGP wil ik het vast tot een genderneutrale entiteit maken. "Het boetekleed  
1623 ontsiert de vrouw niet." Het hoort wat mij betreft, en zo herken ik ook de oproep van de heer  
1624 Stoffer, bij deugdelijk leiderschap om niet recht te praten wat krom is. We hebben  
1625 inschattingfouten gemaakt. We hebben de snelheid onderschat. We hebben niet alle eindjes  
1626 aan elkaar gekregen. Daar moeten we nog veel meer op reflecteren. Natuurlijk spijt mij dat. Ik  
1627 weet dat ook anderen dit gaan zeggen. Niemand had deze situatie nu zo willen zien. Ik vraag  
1628 mezelf elke dag af wat we, wat ik heb gemist.

1629

1630 **De heer Stoffer (SGP):**

1631 Wat de uitspraak betreft, zou ik die kunnen veralgemeniseren naar "het boetekleed siert de  
1632 minister van Buitenlandse Zaken ook". Dan heb je alles opgelost qua gender. Maar het laatste

1633 wat de minister zegt is: wat heb ik gemist? Dan is mijn vraag: wat is het antwoord op de vraag  
1634 die de minister van Buitenlandse Zaken hier zelf neerlegt?

1635

1636 **Minister Kaag:**

1637 Ik vraag mij af — dat hebben we al heel vaak in het debat benoemd en ik heb daar nu niet een  
1638 antwoord op — op welke cruciale informatiemomenten wij, ik dus ook, door de verkeerde  
1639 lens hebben gekeken naar een situatie. Dat is een hele belangrijke vraag. Want dan handel je  
1640 anders. Dat is een vraag die ik mijzelf stel.

1641

1642 **De heer Dassen (Volt):**

1643 Ik was even aan het nadenken over wat de minister op mijn vorige vraag antwoordde. Dat was  
1644 dat we een ander migratiebeleid hebben hier in Nederland. Ik was even benieuwd wat dat  
1645 migratiebeleid precies voor invloed heeft gehad op de evacuatie waar we het vandaag over  
1646 hebben.

1647

1648 **Minister Kaag:**

1649 Dat kan ik niet zo een-twee-drie zeggen. Er is een geldend migratiebeleid. Er zijn afspraken  
1650 over de tolken. Die gaan al vele jaren terug. Er is een grote uitzondering gemaakt, terecht,  
1651 voor de evacuatie van ons lokale ambassadepersoneel. Maar het is heel makkelijk om te doen,  
1652 nu hier, vanuit de Tweede Kamer, alsof alle afspraken in andere commissies niet besproken  
1653 worden, herbevestigd worden, en het kabinet eigenstandig alles anders had kunnen doen. We  
1654 zijn overvallen. We hebben niet alle besluiten vanuit een totaalbeeld genomen. Dat is gewoon  
1655 zo. Als het gaat om de motie-Belhaj: door de enorme verslechtering in de situatie heeft het  
1656 kabinet erkend dat er veel meer nog moet gebeuren om bescherming te bieden aan mensen die  
1657 dat nodig hebben, wat we misschien in andere landensituaties, waar het wellicht bijna net zo  
1658 schrijnend is als in Afghanistan, niet doen, en andere landen dat ook niet doen. We hebben het  
1659 vanavond niet over Jemen of over Syrië. We hebben het niet over veel andere landen. Maar  
1660 dan heeft ook deze Kamer wellicht niet dezelfde reflex. Ik denk dat de motie-Belhaj ons een  
1661 enorme spiegel heeft voorgehouden hoe we ook bescherming kunnen bieden. De uitvoering  
1662 blijkt nog ontzettend lastig, maar daar zetten we ons voor in.

1663

1664 **De heer Dassen (Volt):**

1665 Dat is niet helemaal het antwoord op mijn vraag. Mijn vraag was hoe het migratiebeleid de  
1666 besluitvorming in de afgelopen maanden heeft beïnvloed bij deze evacuatie.

1667

1668

1669 **Minister Kaag:**

1670 Nou, niet de evacuatie op zich. Het gaat erom wie er recht op heeft om naar Nederland te  
1671 komen. Dat is gebaseerd op geldend beleid. Wij zijn geen Canada, dat opeens kan zeggen: wij  
1672 maken een quotum vrij voor 20.000 mensen. Zo heeft Nederland niet gewerkt in de laatste  
1673 jaren.

1674

1675 **De heer Jasper van Dijk (SP):**

1676 Had u overigens ook al een eindtijd in gedachten, voorzitter?

1677

1678 **De heer Jasper van Dijk (SP):**

1679 Ik wil, met uw welnemen, nog even terugkomen op die 3 en die 60. Er is iets gezegd door de  
1680 minister en ik hoop dat ze erkent dat dat niet kan kloppen. Ze heeft gezegd: niemand heeft  
1681 ooit gezegd dat het er maar drie mogen zijn. Dat is echt pertinent onjuist. Wij hebben  
1682 informatie waaruit blijkt dat dat juist wel tegen de ambassade is gezegd. Neemt de minister  
1683 dat terug of houdt ze vol dat er nooit is gezegd dat het er maar drie mogen zijn?

1684

1685 **Minister Kaag:**

1686 Mij is niet bekend uit het telefoongesprek dat de suggestie is gewekt dat het er niet meer dan  
1687 drie mogen zijn. De insteek van de gesprekken — volgens mij is dat ook bevestigd in een  
1688 vervolge-mail op ambtelijk niveau — was om te kijken wat er mogelijk was en wie er onder  
1689 de hardheidsclausule zou kunnen vallen. Dat zijn niet per se drie mensen.

1690

1691 **De heer Jasper van Dijk (SP):**

1692 Maar dat is toch heel wonderlijk? Wij hebben vandaag juist die mail en informatie gekregen,  
1693 ook uit de Volkskrant, waarin de ambassadeur tegen u zegt: ...

1694

1695 **Minister Kaag:**

1696 Niet tegen mij.

1697

1698 **De heer Jasper van Dijk (SP):**

1699 ... "Met alle respect, maar wij gaan niet voor die drie mensen. Wij gaan voor iedereen. We  
1700 laten niemand achter." Het getal drie is heel duidelijk gecommuniceerd vanuit de regering  
1701 richting de ambassade. Ontkent u dat of erkent u dat?

1702

1703 **Minister Kaag:**

1704 Het is een e-mail in reactie op een telefoongesprek. Ik was niet bij het telefoongesprek. Dat is  
1705 niet met mij gevoerd, maar ik weet dat de betrokken persoon, die dat telefoongesprek voerde,  
1706 de richting heeft aangegeven op basis van de tolkenregeling, dus kerngezinnen en inwonende  
1707 kwetsbaren die voldoen aan de toets van de IND. Er is telefonisch gesproken met de  
1708 ambassadeur en die heeft dit teruggemaid. Maar ik zeg naar eer en geweten dat de betrokken  
1709 persoon, die dat gesprek heeft gevoerd, niet heeft gezegd: het moeten er slechts drie zijn.

1710

1711 **De heer Van Wijngaarden (VVD):**

1712 In het kader van de vraag "wat heb ik gemist?", die de minister net zelf stelde, kom ik terug  
1713 op de brief van de secretaris-generaal van de minister. Dat was het antwoord op de wanhopige  
1714 brief van de complete lokale staf. Mijn vraag aan de minister is: heeft zij die brief van de  
1715 lokale staf dan wel het antwoord op die brief gemist? Is die door u geaccordeerd of met u  
1716 besproken?

1717

1718 **Minister Kaag:**

1719 Ik was bekend met het feit dat er een brief zou worden gestuurd, maar die brief is niet  
1720 geaccordeerd. Dat is ook niet gebruikelijk.

1721

1722 **De heer Van Wijngaarden (VVD):**

1723 Maar de minister was dus bekend met de inhoud van de brief die zou worden verstuurd? Ik  
1724 ben erg benieuwd hoe ze nu reflecteert op het feit dat er een hulpvraag kwam en de reactie  
1725 vanuit het ministerie vervolgens was: "the fact that we are on uncharted territory  
1726 unfortunately also means that it takes time." Oftewel: het is allemaal ingewikkeld en het kost  
1727 nog heel veel tijd. Ik ben benieuwd hoe de minister nu terugkijkt op dat antwoord, waar ze  
1728 kennelijk deels van op de hoogte was.

1729

1730 **Minister Kaag:**

1731 Ik was op de hoogte van de richting, maar er was nog overleg met de secretaris-generaal, met  
1732 de ambassadeur in Kabul, met de Directie Azië en met mijzelf. Dat deden we juist om  
1733 hierover te praten, in de zin van: "We willen ons lokaal ambassadepersoneel, de kerngezinnen  
1734 en misschien nog meer mensen evacueren. Wat kunnen we doen en hoe gaan we dat  
1735 uitzoeken?" Dat vroeg overleg op ambtelijk niveau met andere ministeries, zodat ik met een  
1736 afgestemd voorstel naar de ministerraad kon gaan. Dat was de bedoeling van die brief. Als je  
1737 de brief nu leest en ziet dat er tegen mensen die in wanhoop zitten, wordt gezegd dat het tijd  
1738 kost, dan was het misschien beter geweest om te zeggen: we komen er zo snel mogelijk op  
1739 terug en liever volgende week. Maar de ambassadeur in Kabul wist dat, want we hadden  
1740 videoconferenties met haar gehad, juist om alles door te nemen. Zij was ook degene die dit  
1741 verder zou bespreken met het lokale personeel. Dat is soms wel het probleem. Dat begrijp ik  
1742 ook. Als je een brief leest, kan het heel confronterend zijn. Maar die staat wel in een breder  
1743 kader van gesprekken, afspraken en vervolg.

1744

1745 **De heer Ceder (ChristenUnie):**

1746 Om te voorkomen dat het in de lucht blijft hangen, zou ik toch willen vragen of de minister  
1747 dat kan verifiëren, in de pauze of daarna, of daar in tweede termijn op kan terugkomen. Goed  
1748 werkgeverschap is namelijk belangrijk. Kan zij even bij de ambassadeur en degene die aan de  
1749 andere kant van de lijn zat verifiëren of dit inderdaad zo geïnterpreteerd is? Het zou jammer  
1750 zijn als dit uitgesproken is en daar later op teruggekomen zou moeten worden. Ik hoor dus  
1751 graag of u dat vandaag nog even zou kunnen terugkoppelen.

1752

1753 Ik heb ook nog geen antwoord gehad op de vraag op welke datum u wist dat de Franse  
1754 evacuatie aangeboden was.

1755

1756

1757 **Minister Kaag:**

1758 Dat zit ergens in deze papieren. Daar zocht ik de hele tijd naar, al luisterend. Volgens mij was  
1759 dat na terugkeer ... Ik kijk nog even naar de ondersteuning. Als iemand mij snel een datum  
1760 kan toefluisteren ...

1761

1762 **Minister Kaag:**

1763 Ik meen dat het Franse bericht zelf, het Franse gesprek in Kabul, op 11 juli of iets dergelijks  
1764 was. In mijn gedachtenis — maar ik kom er zo op terug, als de andere bewindspersonen  
1765 spreken — ben ik pas geïnformeerd in augustus. Maar nou zit ik een beetje te raden. Dat komt  
1766 ook vanwege anderen.

1767

1768 **Minister Kaag:**

1769 Ja, maar dat gaat om de ambassade zelf. Mijn gedachtenis is augustus.

1770

1771 **Minister Kaag:**

1772 Nee, nee.

1773

1774 **Minister Kaag:**

1775 De minister van Defensie laat mij de datum weten van de informatie van Franse zijde.

1776

1777 **De heer Ceder (ChristenUnie):**

1778 Ik heb geen antwoord op mijn vraag gehad, maar mijn interruptie is wel weg.

1779

1780 **Minister Kaag:**

1781 Ik doe mijn best, meneer ...

1782

1783

1784 **De heer Ceder (ChristenUnie):**

1785 Dank u. Ik hoor het graag. Dan mijn andere vraag, waarvan de minister aangaf er in tweede  
1786 termijn nog op terug te komen. Aangezien ze later aangaf dat zij de coördinerende rol had, is  
1787 dat toch wel relevant. Ik zei in mijn eerste interruptie dat de MIVD al in januari stelde dat de  
1788 opmars van de taliban onvermijdelijk zou leiden tot het overnemen van het landsbestuur. We  
1789 hebben onder andere in juni een gezamenlijke brief van de Buitenlandse Zaken en Defensie  
1790 gehad, waarin aan de Kamer werd gemeld: "Het is echter nog de vraag hoe de taliban zich zal  
1791 gaan verhouden tot het nationale bestuur van Afghanistan". Dit terwijl het kabinet al wist dat  
1792 het onvermijdelijk zou zijn. Bent u, ook als medeondertekenaar van deze brief, van mening  
1793 dat u de Kamer onjuist heeft geïnformeerd?

1794

1795 **Minister Kaag:**

1796 Ik moet even weten in hoeverre de heer Ceder denkt dit eruit af te kunnen leiden. Als wij  
1797 zeggen ... Kunt u de specifieke vraag herhalen? Sorry.

1798

1799 **De heer Ceder (ChristenUnie):**

1800 In het feitenrelaas staat: "Op 14 januari meldt de MIVD dat met name door de combinatie van  
1801 uitbreiding van talibaninvloed in de provinciehoofdsteden en de exponentiële afname van  
1802 bestuurlijke effectiviteit van de Afghaanse republiek, het onvermijdelijk is dat de taliban  
1803 overgaan tot de opmars naar het overnemen van het landsbestuur." Dat was op 14 januari.  
1804 Onder andere op 18 juni 2021 schrijft u in een update: "Het is echter nog de vraag hoe de  
1805 taliban zich zal gaan verhouden tot het nationale bestuur van Afghanistan en de internationale  
1806 gemeenschap." U zegt ook: "De rol van de taliban in het toekomstige Afghanistan en de  
1807 betrokkenheid van internationale partners zal zich moeten uitkristalliseren, naar gelang de  
1808 ontwikkelingen in het land." Wij wisten niet van het MIVD-advies tot vorige week. Vond u  
1809 dat de Kamer dit had moeten weten? En vindt u dat u onder andere in de brief van 18 juni



1810 2021 de Kamer verkeerd heeft geïnformeerd over de prognoses voor het landsbestuur in  
1811 Afghanistan?

1812

1813

1814

1815 **Minister Kaag:**

1816 Nee, want er zijn verschillende lagen. U heeft natuurlijk de gecomprimeerde versie. De  
1817 MIVD stelt in het rapport van januari niet dat het tijdspad duidelijk is. Dat is wel belangrijk ...  
1818 Ik praat graag door.

1819

1820 **Minister Kaag:**

1821 Tegelijkertijd hebben we nu moeten constateren dat de inschatting, de taxatie en het gebruik  
1822 van de data, fout is gebleken. Maar natuurlijk informeert het kabinet naar eer en geweten op  
1823 het moment van schrijven. Dat was de inschatting, dat we nog niet wisten hoe snel het zou  
1824 gaan, hoe hard het zou gaan. Zoals ik al eerder zei: de taliban waren er zelf verbaasd over hoe  
1825 snel het uiteindelijk ging. Als we dat allemaal hadden geweten en een betere inschatting  
1826 hadden gemaakt, hadden we nu ook niet dit debat over een evacuatie hoeven te hebben. Dat is  
1827 het hele treurige. Maar verkeerd informeren zou duiden op opzet, en dat is natuurlijk helemaal  
1828 niet het geval.

1829

1830 **Mevrouw Teunissen (PvdD):**

1831 Nog even over die 60 naar 3. Ik heb hier een mail van de ambassadeur van 12 augustus en  
1832 daarin staat: "Ik heb goed nagedacht over je verzoek uitvoering te geven aan het besluit van  
1833 een bwo om de lijst van hardheidsclausulegevallen terug te brengen van 60 naar 3. Ik heb  
1834 begrepen dat de post deze keuze vandaag moet maken en aan je moet voorleggen." Erkent de  
1835 minister dat dit een hele heldere instructie is om het aantal gevallen terug te brengen van 60  
1836 naar 3?

1837

1838 **Minister Kaag:**

1839 Ik heb het nu vele malen gezegd: daar ging een telefoongesprek aan vooraf en daarin werd  
1840 richting gegeven. En zoals mij is verzekerd en zoals ik ook weet van degene die het  
1841 telefoontje aan de ambassadeur heeft gepleegd, is niet gesteld: het moeten er 3 worden. Er  
1842 werd uitgelegd dat, analoog aan de tolkenregeling, waarin het maar ging om een beperkt  
1843 aantal mensen die vielen onder de categorie "inwonend afhankelijk", en vanuit  
1844 vergelijkbaarheid en gelijke monniken, gelijke kappen niet alle 60 in aanmerking zouden  
1845 kunnen komen. Maar er is toen ook de suggestie gedaan, in datzelfde telefoontje, om weer  
1846 contact op te nemen met de IND om te kijken wie er wél onder die categorie kon vallen. Dat  
1847 is dus een verbreding.

1848

1849 **Mevrouw Teunissen (PvdD):**

1850 De ambassadeur heeft ook nog eens goed nagedacht over deze instructie die ze heeft  
1851 gekregen. Het lijkt mij dus heel helder dat hier staat: van 60 naar 3 en daar kan geen discussie  
1852 over zijn. Maar ik zou de minister toch willen vragen om hier met de ambassade wat  
1853 helderheid in te verschaffen. Daarnaast zou ik willen weten: wie is hier dan verantwoordelijk  
1854 voor? Zij zegt namelijk "een telefoontje", maar iemand is hier verantwoordelijk voor. Bent u  
1855 dat? Is het ministerie van Buitenlandse Zaken dat?

1856

1857 **Minister Kaag:**

1858 Degene die belt, belt natuurlijk onder mijn verantwoordelijkheid. Degene die belde, gaf een  
1859 besluit van een bewindspersonenoverleg door, want Buitenlandse Zaken gaat niet over het  
1860 asielbeleid. Maar nogmaals, ik betwist niet wat de ambassadeur terugschrijft, maar ik weet  
1861 wel van degene die het telefoontje heeft gevoerd dat niet de instructie is gegeven: het moeten  
1862 slechts drie mensen zijn.

1863

1864 **De heer Omtzigt (het lid Omtzigt):**

1865 Wat was het besluit van het bewindspersonenoverleg?

1866

1867 **Minister Kaag:**

1868 Wat zegt u?

1869

1870 **De heer Omtzigt (het lid Omtzigt):**

1871 Wat was het relevante besluit van het bewindspersonenoverleg? Drie? Geen drie? Want  
1872 kennelijk was er tussen deze vier bewindspersonen een helder besluit genomen. Het waren  
1873 deze vier bewindspersonen die het besluit genomen hadden.

1874

1875 **Minister Kaag:**

1876 Ik heb het volgens mij al een aantal malen beschreven, namelijk dat het analoog zou moeten  
1877 zijn aan de tolkenregeling, dat er nogmaals gekeken wordt wie er in de groep van 60  
1878 daadwerkelijk inwonend afhankelijk is en wie een echt kwetsbaar geval zou vormen, en dat  
1879 het aantal van 60 in deze fase niet getoetst is op de geldende asiel- en migratieprocedures. Dat  
1880 is besloten, maar verder denk ik ook dat ... Ja, dat is toen besproken.

1881

1882 **De heer Omtzigt (het lid Omtzigt):**

1883 Ik zou graag inzage krijgen in de besluitenlijst van dat bewindspersonenoverleg. Dat kan ook  
1884 vertrouwelijk. Want hier zit echt wel een groot verschil tussen. De ambassadeur zegt "het zijn  
1885 er drie", en dat zegt ze eigenlijk snoeihard. Als de ambassadeur gevoeld had dat er ruimte  
1886 was, had de ambassadeur namelijk terugschreven: er is ruimte en ik zou het zo willen  
1887 uitleggen. Is het dus mogelijk om die besluitenlijst te krijgen?

1888

1889 Dan mijn tweede vraag. Ik had aan het eind gevraagd aan minister Kaag of zij minister-  
1890 president Rutte vertrouwt. Een paar dagen geleden leek dat namelijk niet zo te zijn. Ik vroeg  
1891 ook of dat in dit dossier ergens in aan in de weg gestaan heeft.

1892

1893 **Minister Kaag:**

1894 Het antwoord is: ja, en we werken heel goed samen en hebben bijna dagelijks contact hierover  
1895 gehad, of twee- of driemaal, op vele momenten. Verder wil ik wel de opmerking maken dat ik  
1896 dit soort vertrouwensvragen regelmatig krijg. Misschien kan ik dit als Kamerlid zeggen. Het  
1897 gaat mij bij iedereen om een goede verstandhouding in de samenwerking. Ik vind dat het heel

1898 vaak in het veel te persoonlijke wordt getrokken, wat niet relevant is voor het succesvol  
1899 opereren van een kabinet.

1900

1901 **De heer Omtzigt (het lid Omtzigt):**

1902 Voorzitter, dit was een feitelijke vraag.

1903

1904

1905 **Minister Kaag:**

1906 Ik heb "ja" geantwoord en ik heb gezegd hoe goed de samenwerking is, ook op dit dossier.

1907

1908 **Minister Kaag:**

1909 Over de notulen, ja. Daar kom ik nu op. De vraag was: wilt u de verslagen van

1910 bewindsliedenoverleggen openbaar maken?

1911

1912 **De heer Omtzigt (het lid Omtzigt):**

1913 De besluitenlijst.

1914

1915 **Minister Kaag:**

1916 De besluitenlijst? Nee. Om dezelfde reden dat de notulen van de ministerraad niet openbaar

1917 kunnen worden, worden ook verslagen van onderraden en bwo's niet openbaar. Ik heb hier

1918 geen advies over de besluitenlijst, maar naast de schade die het zou toebrengen aan de eenheid

1919 van het kabinetsbeleid, zou openbaarmaking van deze verslagen ook andere belangen schaden

1920 ...

1921

1922 **Minister Rutte:**

1923 Ik weet überhaupt niet of ze bestaan. Ik kom er even op terug in mijn termijn. Ik laat mij even

1924 adviseren.

1925

1926 **Minister Kaag:**

1927 Namelijk de veiligheid van de staat en internationale diplomatieke belangen. Dit gaat over de  
1928 openbaarmaking van verslagen. Maar de heer Omtzigt vroeg naar de besluitenlijst om het  
1929 getal 3 te kunnen verifiëren, denk ik.

1930

1931

1932

1933 **De heer Omtzigt (het lid Omtzigt):**

1934 Voor de orde: het gaat mij bij de besluitenlijst om het besluit dat genomen is. Ik hoef niet te  
1935 weten wie van de vier het ermee eens was of niet. Ik snap dat daar enig vertrouwen in zit,  
1936 want anders heb je die eenheid van kabinetsbeleid niet. Maar een besluit is gewoon een helder  
1937 besluit, dat daarna ook uitgevoerd wordt. Een besluit kun je meedelen. De discussies  
1938 daaronder niet. Op dat eerdere punt: het was toch echt de regering zelf die spreekt over  
1939 vertrouwen in elkaar of niet. Ik vond dat dus een relevante vraag, omdat dit zelf te berde  
1940 gebracht werd. Het antwoord is interessant, want een week geleden was het er nog niet.

1941

1942 **De heer De Roon (PVV):**

1943 Ik had de minister voorgehouden dat ze had gezegd dat het vormen van een inclusieve  
1944 regering door de taliban essentieel was om voor de hervatting van humanitaire hulp in  
1945 aanmerking te komen. Ik neem aan dat het klopt dat de minister dit gezegd heeft. Als dat niet  
1946 zo is, horen we dat dadelijk wel, maar dan is het nepnieuws van het ANP. We constateren nu  
1947 dat er geen inclusieve regering is. Mag ik dan aannemen dat het overmaken van hulp gelden is  
1948 gestopt?

1949

1950 **Minister Kaag:**

1951 Er zijn twee dingen. Dank overigens dat u terug bent gekomen op uw feitelijke vraag. U  
1952 verwees naar een uitspraak van mij over een inclusieve regering en de taliban alsof ik dat zelf  
1953 had verzonnen. Maar ik citeerde gewoon een eisenlijstje van de VN-Veiligheidsraad, van de  
1954 Amerikanen. Wij hebben ons als EU-lidstaten daarbij aangesloten. Er is dus weinig naïefs  
1955 aan. Het gaat erom dat Afghanistan geen basis meer wordt voor terreur. Ten tweede zijn er

1956 eisen aan de taliban. Als ze überhaupt in aanmerking willen komen voor internationale  
1957 financiering, zoals bijvoorbeeld bevroren tegoeden en steun van het IMF of de Wereldbank,  
1958 dan zullen ze een inclusieve regering moeten vormen, met respect voor vrouwen en meisjes,  
1959 respect voor mensenrechten en een vijfde punt, dat ik even vergeten ben. Dit is een EU-  
1960 verklaring en Nederland heeft zich daarbij aangesloten. Belangrijk is dat we nooit humanitaire  
1961 hulp geven aan regeringen, zoals de heer De Roon weet. We geven die aan UNICEF of het  
1962 Wereldvoedselprogramma. Minister De Bruijn heeft meer dan 20 miljoen euro toegekend  
1963 omdat de Afghaanse bevolking de hongerdood nabij zal zijn als de huidige vorm van bestaan  
1964 in Afghanistan wordt voortgezet. Wij doen dat via VN-organisaties. Er gaat geen cent naar de  
1965 taliban.

1966

1967 **De heer De Roon (PVV):**

1968 Ik mag dan dus concluderen dat die 200 miljoen gewoon blijft wegstromen naar Afghanistan.

1969

1970 **Minister Kaag:**

1971 Nee. Die 200 miljoen gaat ... Meneer De Roon weet dat er een verschil is tussen humanitaire  
1972 hulp en de andere toekenning van gelden, die bevroren is omdat er geen reden is om het via  
1973 andere structuren in Afghanistan uit te geven. Maar humanitaire hulp doen we via UNICEF,  
1974 het Rode Kruis en andere kanalen. Dat zijn twee verschillende vormen van financiering.

